

68/46

SPRAWOZDANIE

I. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE ZA ROK 1909

KRAKÓW
NAKŁADEM I. KOŁA TOW. SZKOŁY LUDOWEJ
ODBITO W DRUKARNI ALEKSANDRA RIPPERA

1910

6814 b

SPRAWOZDANIE

I. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE ZA ROK 1909

KRAKÓW

NAKŁADEM I. KOŁA TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

ODBITO W DRUKARNI ALEKSANDRA RIPPERA

1910

SKŁAD ZARZĄDU

wybranego na Walnem Zgromadzeniu dnia 15 marca 1909 r.

Przewodniczący:

Ostrowski Witold.

Zastępca przewodniczącego:

Rzewuski Lesław.

Sekretarz:

Rykała Karol.

Skarbnik:

Rozwadowski Apolinary.

Zastępca sekretarza:

Wielgus Piotr.

Zastępca skarbnika:

Sawiński Wincenty.

Rachmistrz:

Szkocki Leon.

Wydział:

Batko Stanisław
Bielak Antoni
Dobrzański Julian
Dutczyński Kazimierz
Jaworski Aleksander
Kopytkiewicz Henryk
Krzemecki Andrzej
Dr Kumaniecki Kazimierz
Dr Lewandowski Karol
Dr Nowicki Jan
Offmański Mieczysław

Dr Ostrowski Kazimierz
Parczyński Józef
Piechnik Edmund
Ks. Piechnik Józef
Raczyński Józef
Skrochowski Kazimierz
Śmiałowski Eustachy
Dr Spitzer Stanisław
Szybalski Mieczysław
Szymusik Stanisław
Uderski Edward

Dr Wasung Władysław.

KOMISYA REWIZYJNA:

Bauman Bolesław
Bodyński Stanisław

Dębicki Klaudyusz
Konopiński Michał

Rolle Karol.

Zmiany w składzie Zarządu:

Wskutek ustąpienia członków Aleksandra Jaworskiego i Józefa Raczyńskiego dobrano: Zygmunta Cygnarowicza, Tadeusza Łopuszańskiego i Ludwika Szafrąńskiego.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU I. KRAKOWSKIEGO KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ ZA ROK 1909.

„...Jest jednak jedna instytucja, która dotąd losu innych nie podzieliła i kwitnie, choć ma za sobą aż 18 lat istnienia! Powiemy nawet więcej. Instytucja ta szybko olbrzymieje nakszałt alpejskiej lawiny, zyskuje popularność wśród mas, staje się czynnikiem historycznego znaczenia dla ziem zaboru austriackiego, a w zasadzie i dla całej Polski.

„Instytucją tą jest Towarzystwo Szkoły Ludowej.

„Stworzywszy sobie szeroką podstawę bytu w postaci mnogich kół, uznających ścisły związek z Zarządem Głównym w Krakowie, codziennie niemal T. S. L. coś zdobywa, tworzy i buduje, a społeczeństwo, widząc bogaty plon, skromną bodaj opieką otacza te usiłowania i znoje. Co przyniesie jutro, trudno odgadnąć, ale byłoby to wprost nikczemnością, gdyby tego rodzaju Towarzystwo potraktowano na równi z innymi, gdyby je zdepopularyzowano, gdyby o nim zapomniano. Polskę u nas, zwłaszcza na wschodnich i zachodnich kresach tworzy w znacznej części ono. Bez niego rosnącej i wzmagającej się polskości nie można dziś sobie wyobrazić. Gdyby T. S. L. nie istniało, musielibyśmy je natychmiast założyć, tak dalece jest ono kardynalnym warunkiem naszego rozwoju.

„Tu dopiero ocenić można, co znaczy ofiarność i praca, wytrwałość i miłość dobra publicznego. Wątle ogniwa społecznej działalności stają się składowymi wielkiego dokonywanego się przed naszymi oczyma dzieła, stają się czemś niezmiernie cennym i ważnym.

„I są punkty, w których T. S. L. z jakąś czarującą siłą, z jakąś — że tak powiemy — zaciętością wzięło się do pracy. Słychać o niej mało, co najwyżej tu i owdzie przemknęło się do prasy — jakaś notatka dziennikarska, ale niemniej spostrzegać się ona daje w skutkach“.

Słowa te, wypowiedziane przed rokiem przez najdzielniejszą może drużynę bojową T. S. L. na wschodnich kresach*), a określające z siłą i przekonaniem istotę i znaczenie pracy i posłannictwa T. S. L., zamieszczamy na czele naszego sprawozdania, aby je utrwalić jako wyznanie wiary, o którym pamiętać winien każdy członek, każde Koło należące do związku T. S. L.

A więc przede wszystkim my sami: I. Koło T. S. L. w Krakowie, zawiązek i macierz tej wspaniałej i potężnej dziś organizacji.

Tu w pamiętnym dniu 3. maja 1891 padły pierwsze hasła zjednoczenia się w pracy nad ludem, aby krzewić wśród niego i pogłębiać oświatę, a walczyć z ciemnotą, podnieść go na duchu, zaszczerpić w jego serce gorącą miłość Ojczyzny, a bronić na kresach, gdzie zdany na własne siły nie zdołałby się oprzeć wynarodowieniu.

Tu niezapomniany Asnyk

„... uderzył w strunę drugą:
„w czynu stał”

wzywając do nowej, bezkrwawej walki, której pierwszym celem lud, a jedyną i niezawodną bronią szkoła.

O tem nam, następcom twórców T. S. L., nie dla próżnej i niezasłużonej chwały, ale z obowiązku przechowywania przekazanej przez nich tradycji, również zapominać nie wolno.

To drugie prawo, niepisane a jednak zapisane głęboko w sercu i pamięci, było wskazówką i przewodnikiem wszystkich naszych usiłowań i całej naszej działalności w roku 1909.

Zarząd I. Koła T. S. L., wybrany przez Walne Zgromadzenie dnia 15. marca 1909, ukonstytuował się na pierwszym posiedzeniu, odbytem dnia 22. marca, a zaszczyconem obecnością Prezesa Zarządu Głównego T. S. L., Dra Ernesta Bandrowskiego. Równocześnie przystąpiono do ogólnego podziału czynności między sekcje i pojedynczych członków Zarządu.

Podział na sekcje: czytelnianą, obchodu 3 maja, odczytową, prasową, przedsiębiorstw, szkolną i sekcję wydawnictw T. S. L. okazał się przeważnie odpowiednim i właściwym z wyjątkiem niezbyt może szczęśliwego podziału pracy między sekcje czytelnianą i odczytową, wskutek czego obie sekcje wobec konieczności utrzymania ciągłego stosunku oraz dla ułatwienia wzajemnego porozumienia się i wydatnej pracy obradowały przeważnie na wspólnych zebraniach. Stąd też w roku przyszłym wskazane jest połączenie obu sekcji i utworzenie sekcji jednolitej czytelniano-odczytowej.

Oprócz podziału na sekcje dokonano również na wstępie wyboru delegatów Koła do 1. Towarzystwa bursy dla młodzieży

---

*) Sprawozdanie Koła tarnopolskiego T. S. L. za rok 1908.

rekodzielniczej i handlowej im. Andrzeja hr. Potockiego. 2. Związku Okręgowego T. S. L., oraz 3. Komisji kwalifikacyjnej w Zarządzie Głównym.

Czynności ściśle administracyjne spoczywały podobnie jak w latach ubiegłych w ręku prezydium Koła, złożonego z przewodniczącego i jego zastępcy, sekretarza, skarbnika i rachmistrza, którym w ciągu roku ze względu na znaczny wzrost agend przydzielono do pomocy stałą siłę kancelaryjną.

Pierwszem zadaniem nowego zarządu musiało być z natury rzeczy nakreślenie chociażby w najogólniejszym tylko zarysie programu przyszłej działalności.

Po sumiennem rozpatrzeniu rzeczy i przeprowadzeniu wyczerpującej dyskusji na kilku wstępnych posiedzeniach wypowiedział ustępujący obecnie zarząd jednomyślne zapatrywanie na kierunek oświatowej pracy koła, odpowiadające rzeczywistym stosunkom, zgodne z postanowieniami statutu T. S. L., a streszczające się w następujących punktach:

Faktem jest niezaprzeczonym, że właśnie od roku 1908, przełomowego poniekąd w historii naszego koła, ujawnia się po raz pierwszy usiłowanie obudzenia go z kilkoletniego letargu, w którym zaznaczało swoje istnienie jedynie zbieraniem składek do skarbniki obnoszonej przez kursora i lokowaniem uzyskanych w ten sposób funduszków na cele tej lub owej szkoły kresowej, oraz utrzymywaniem kursu dla analfabetów. Z tą „tradycją” zerwał zarząd koła z r. 1908 i oprócz pracy na rzecz zagrożonych kresów wystąpił z inicjatywą i postanowieniem wdrożenia żywej działalności oświatowej w innych dziedzinach, przewidzianych statutem T. S. L.

Statut ten wskazywał jako cel Towarzystwa „szerzenie oświaty wśród LUDU polskiego”. Że ludem tym jest cały lud polski bez podziału na kasty i klasy: wiejską, miejską i kresową — to aż nazbyt jasne. Wynika to zresztą w sposób niedwuznaczny z tych postanowień statutu, które przewidują, że zadania swoje i cele oprócz „zakładania i utrzymywania szkół ludowych” urzeczywistniać ma T. S. L. przez „zakładanie i utrzymywanie burs”, a nadto przez „szerzenie wiedzy wśród ludu miejskiego i wiejskiego i pouczanie go w rzeczach i sprawach bliżej go obchodzących”.

Ustępujący obecnie zarząd podzielił w tym kierunku zapatrywania zarządu koła z roku 1908 i postanowił — uznając obronę kresów za pierwszy warunek i zadanie T. S. L. — przyjąć jako zasadę, że przeważną część pracy sił i środków obrócić należy tam, gdzie niebezpieczeństwo najgroźniejsze i obrona najbardziej konieczna, a zatem na kresy. Niemniej jednak postanowił zarząd prowadzić w dalszym ciągu dzieła oświatowe i narodowe, przez dawny zarząd już rozpoczęte, a podejmować nowe, któreby świadczyły o żywotności koła i jego

rozwoju. Do tych zaliczył przede wszystkim wdzięczną pracę oświatową na miejscu, w siedzibie koła, a zwłaszcza między młodzieżą rękodzielniczą i handlową oraz ludem wiejskim powiatu krakowskiego.

Rozszerzając w ten sposób ramy dotychczasowej działalności oświatowej Koła, wyraził zarazem zarząd przekonanie, że inicjatywą i przedsiębiorczością zdoła zapewnić sobie nowe środki zwłaszcza, jeżeli żywą i skuteczną działalnością zdobędzie dla siebie i Koła uznanie.

Nadzieja nie zawiodła i środki z nowych źródeł płynące znalazły się już nawet w tym roku.

Stosownie do tego z góry ustalonego programu usiłowania i praca zarządu w ciągu całego ubiegłego roku skupiły się przede wszystkim w dziedzinie szkół kresowych i ochronek T. S. L. dla dziatwy szkolnej.

Zaraz na pierwszym posiedzeniu przeprowadzono w tym kierunku obszerną dyskusję, a rezultatem obrad była uchwała, że Koło popierać będzie w miarę możliwości akcyę założenia szkoły realnej w Orłowej na Śląsku, a w każdym razie bezzwłocznie przystąpi do właściwych kroków celem otwarcia z początkiem roku szkolnego 1909/10 polskiej szkoły i ochronki w Witkowicach. Akcyę, podjętą przez zarząd i jego delegatów, zakończona została pomyślnie w porozumieniu z dyrekcją hut witkowickich. Bliższe szczegóły zawiera odrębne sprawozdanie referenta sekcji szkolnej (patrz str. 15), które na tem miejscu uzupełnić musimy uwagą, że oprócz otwarcia szkoły i założenia ochronki przyjął zarząd obowiązek utrzymywania kursu dla analfabetów w Witkowicach, prowadzonego dotąd przez miejscowe Koło T. S. L. przy naszej pomocy.

Konieczność rozwinienia natychmiastowej akcyi oświatowej — poprostu mówiąc ratunkowej, skłoniła również zarząd do otwarcia podobnych strażnic kresowych T. S. L. w Maryańskich Górach na Morawach i Radwanicach na Śląsku (j. w. str. 18).

Trzy nowe szkoły i 2 ochronki T. S. L. na kresach w jednym roku — to zdobycz i dzieło, na które z radością i dumą patrzeć może I-sze Koło krakowskie.

A skoro mowa o kresach, nie podobna pominąć milczeniem nowej dziedziny pracy oświatowej i narodowej, na jaką nasze Koło w ubiegłym roku po raz pierwszy wstąpiło, którą szczególniejszej opiece przyszłego zarządu poleca.

Oprócz ludu polskiego zagrożonego wynarodowieniem na kresach zachodnich i wschodnich, żyje jeszcze daleko na południu osadniczy lud polski, o którym dotąd mało kto słyszał, a nikt nie pamiętał.

To emigranci polscy w Bośni, właściwie z Galicji i Królestwa Polskiego, którzy opuścili kraj rodzinny, nie mogą znaleźć w Ojczyźnie pracy ani chleba.

W latach 1900—1902 sprowadził rząd krajowy w Bośni znaczną ilość kolonistów różnych narodowości, między innymi także polskich chłopów bezrolnych i oddał im w dzierżawę na lat 10 znaczne obszary — każdemu po 25 morgów gruntu za drobnym czynszem 10 koron rocznie. Po upływie 10-letniego okresu dzierżawy gruntu te przejść mają na własność osadników.

Na tych warunkach osiedliło się w Bośni przeszło 5000 polskich włościan, a to w miejscowościach Martinac, Rakovac, Dubrava i Devetina. Dodawać chyba nie potrzeba, że rząd krajowy poza odstąpieniem ziemi w drodze dzierżawy względnie darowizny wcale zresztą nie troszczy się o los osadników zwłaszcza polskich, odgrywających tak ważną rolę w ekonomicznym rozwoju i stosunkach Bośni. Osadnicy innych narodowości zdołali też uzyskać od rządu szkoły z ojczystym językiem wykładowym, a dla parafii duchownych jeżeli nie rodaków, to przynajmniej władających ich ojczystym językiem — jedni tylko Polacy żyją w zupełnym odosobnieniu i na prawach wyjątkowych. W dwóch tylko parafiach znaleźli się księża Kroaci, mówiący łamaną polszczyzną, stąd ludność polska pozbawiona jest nawet słowa Bczego, za którym tak tęskni, w języku rodzinnym. Językiem szkolnym jest przeważnie język serbsko-kroacki, szkoły pospolite z ościennym językiem są wogóle rzadkie — polskich niema wcale.

Jak polski osadnik boleśnie odczuwa brak ojczystej mowy w kościele i szkole, dowodem fakt, że kilkakrotnie wnosił i popierał u rządu krajowego prośby o założenie polskich szkółek, a przynajmniej o powołanie nauczycieli i duszpasterzy Polaków w miejscowościach wyłącznie polskich. Starania te nie odniosły oczywiście żadnego skutku mimo pomyślnego załatwienia słusznych zresztą żądań osadników innych narodowości; rząd krajowy odpowiedział, że polskich nauczycieli wogóle niema!...

W takich warunkach emigranci polscy w poważnej liczbie pięciu tysięcy skazani są wcześniej czy później na nieuniknione wynarodowienie.

Niebezpieczeństwo to rozumiała garstka inteligencji polskiej, zamieszkałej w Bośni. W jej imieniu zwróciła się do nas p. Celina Drozdowa, żona sędziego powiatowego w Prnjavorze i — powołując się na smutne położenie naszych osadników — prosiła o pomoc.

Zarząd odpowiedział założeniem czterech czytelni ludowych T. S. L. w miejscowościach wyżej wymienionych i zaopatrzył je w książki popularne i gazetki ludowe.

Ponieważ pracy w Bośni nie należy uważać za ukończoną, ale dopiero za rozpoczętą, zarząd zwrócił się do p. Drozdowej z prośbą o nadesłanie map i dokładnych dat odnośnie do ludności polskiej w Bośni. Niezależnie od tego zobowiązał się jeden z członków zarządu wyjechać w ciągu letnich wakacji do Bośni, zbadać dokładnie stosunki na miejscu i przez kilka tygodni roz-

wijać akcyę oświatową i narodową, rozpoczętą założeniem czterech naszych czyteln. Na tej podstawie przysłyż zarząd może i powinien przystąpić do szerszej akcyi na tych nowych kresach.

Mówiąc o pracy na rzecz zagrożonych kresów, wspomnieć również musimy na tem miejscu o stypendyum dla ucznia seminaryum T. S. L. w Białej w rocznej kwocie 100 K.

Niemniej gorąco zajmował się zarząd w ciągu całego ubiegłego roku akcyą na Spiżu, której poświęcił jedno odrębne posiedzenie w dniu 20 listopada. Praca na Spiżu napotyka dotąd z łatwo zrozumiałych powodów na ogromne trudności, wobec czego musi z natury rzeczy ograniczać się na małe terytorya, osłaniać się tajemnicą i iść nieraz na ślepo, prawie na los szczęścia. Zebranie, zwołane w jesieni przez kilka towarzystw a w szczególności przez Koło spiżowe celem ożywienia i ujednostajnienia akcyi, nie doprowadziło niestety do pożądanego celu. Wobec tego zarząd, idąc za wskazówkami przewodniczącego, który uczestniczył w zebraniu spiżowem, postanowił w dalszym ciągu pracować na własną rękę, nie zapominając przytem o popieraniu Koła spiżowego. W tym celu zakupiono doborowe książki kosztem 100 koron i przeznaczono je dla kilku Polaków ze Spiża. Rozesłaniem książek zajął się członek zarządu, wchodzący również w skład Koła spiżowego.

Nadto utrzymuje Koło własnym kosztem w zakładzie ks. Siemaszki wychowanką, przywiezionego ze Spiżu i zamierzało wykształcić go starannie w zawodzie rękodzielniczym. Wychowanek nasz nie okazał jednak dostatecznych chęci do nauki; wobec braku nadziei, ażeby kiedyś po powrocie na Spiż mógł przyczynić się do narodowego uświadczenia swoich rodaków, zarząd postanowił pozostawić go w zakładzie ks. Siemaszki jedynie do końca roku szkolnego, a fundusze, przeznaczane dotąd na jego utrzymanie, przekazać na inne cele oświatowe.

Właściwą działalność w dziedzinie szkolnej zamyka kurs dla dorosłych analfabetów, utrzymywany od szeregu lat kosztem i staraniem Koła. Najlepszym dowodem jego pierwszorzędnej doniosłości wzrastająca z każdym rokiem frekwencya i rozwój tej szkoły, co do której bliższe daty zawiera szczegółowe sprawozdanie (patrz str. 20), przedstawione przez długoletniego nieustrudzonego kierownika kursu, dyr. J. Parczyńskiego. Stwierdziła to również Rada szkolna krajowa, przyznając subwencyę w kwocie 300 K. oraz komenda wojskowa, wyrażając zupełne uznanie dla dotychczasowej działalności Koła. W roku ubiegłym koszta utrzymania szkoły wzrosły skutkiem podwyższenia plac nauczycieli (dawniej 2 kor. obecnie 2 kor. 50 hal. za godzinę). Podwyższenie to nastąpiło w częściowem uwzględnieniu podania nauczycieli, którzy powoływali się na wyjątkowo ciężkie warunki pracy i naukę, przypadającą na niedzielę, a zatem na dzień przeznaczony na wypoczynek po trudach całego tygodnia. W uroczystem zamknięciu

kursu z końcem roku szkolnego brali udział reprezentanci władz miejskich, szkolnych i wojskowych oraz delegaci zarządu Koła, którzy po stosownych przemówieniach rozdali między uczniów „nagrody pilności“ zakupione kosztem 150 koron.

Na jednym z ostatnich posiedzeń odczytano pismo ministerstwa wojny, wystosowane do Zarządu Głównego T. S. L., a motywujące odmowne załatwienie podania naszego Koła o zwykłą subwencję na utrzymanie kursu tem, że w najbliższej przyszłości zamierza ministerstwo prowadzić kursa dla analfabetów wojskowych we własnym zarządzie. Ze względu na doniosłość tej sprawy i łatwe do przewidzenia skutki podobnej nauki postanowił zarząd odnieść się bezwzględnie do posłów i polskich członków delegacji z prośbą, ażeby energicznym i stanowczym wystąpieniem skłonili centralne władze wojskowe do powierzenia nauki na przyszłych kursach dla analfabetów wojskowych narodowości polskiej odpowiednio ukwalifikowanym polskim siłom nauczycielskim.

W każdym jednak razie kurs dla analfabetów cywilnych i wojskowych musi być utrzymanym do końca roku szkolnego 1909/10, a dopiero w roku przyszłym na wypadek wprowadzenia przez władze wojskowe osobnych kursów dla żołnierzy, może Koło nasze poprzestać na utrzymywaniu w dalszym ciągu kursu dla analfabetów cywilnych.

Bursa dla młodzieży rękodzielniczej handlowej w Krakowie, koło założenia której krzątała się gorliwie już poprzedni zarząd Koła, wywołała — jak wiadomo — nader ożywioną dyskusję na ostatnim Walnem Zgromadzeniu, zakończoną protestem jednego z członków należących do stanu krakowskich rękodzielników, który nie bez słuszności zaznaczył, że zaniedbała dotąd młodzież rękodzielnicza i handlowa ma prawo żądać opieki ze strony T. S. L., a zwłaszcza ze strony I. Koła w Krakowie, którego mieszczaństwo w złej i dobrej doli dzielnością i obywatelską ofiarnością zapisało się chlubnie w historii miasta i narodu. Dyskusya ta nie skłoniła jednak zarządu do odwrotu tembardziej, że rzecz — sama przez się sympatyczna — nie narażała Koła oprócz pewnych starań i zabiegów na żadne znaczniejsze ofiary.

Przypisać to należy przedewszystkiem staraniom przewodniczącego, który spowodował założenie „Towarzystwa burs i opieki nad młodzieżą rękodzielniczą i handlową“. Towarzystwo to zobowiązało się wyraźnie ponosić wszelkie koszta z założeniem i utrzymaniem bursy połączone, żądając od nas jedynie poparcia i opieki nad przyszłymi wychowankami bursy. Wobec tego zarząd po dokonany wyborze osobnej komisji bursowej, przystąpił w porozumieniu z wydziałem wspomnianego towarzystwa do kontynuowania akcyi, wdrożonej przez przewodniczącego i zarząd Koła z r. 1908.

Już w sprawozdaniu tego zarządu czytamy, że „poczynił on zabiegi około założenia bursy dla młodzieży rękodzielniczej i handlowej w Krakowie, wnosząc do Rady miejskiej obszerny memoriał w tej sprawie i uzyskał tak u Prezydium miasta jak i od czynników interesowanych zapewnienia daleko sięgającego poparcia“. Nadzieje nie zawiodły: Miasto oddało na pomieszczenie bursy dom przy ul. Krupniczej pod L. 25, sfery rękodzielnicze i kupieckie pospieszyły ze znacznymi ofiarami, wobec czego połączone towarzystwa, nasze Koło i Tow. bursy, mogły przystąpić do jej otwarcia już w dniu 18 kwietnia 1909. Przebieg uroczystości otwarcia i poświęcenia tej pierwszej w kraju bursy przeznaczonej dla najuboższej młodzieży rękodzielniczej i handlowej znany jest z dzienników. Na tem miejscu zaznaczamy, że imieniem zarządu Koła przemawiał dr Ernest Bandrowski, który serdecznymi słowami witał założenie bursy jako fakt niezmiernej doniosłości społecznej i oświatowej, a zarazem przyrzekał dalszą opiekę imieniem T. S. L. Koło nasze wysłało nadto na uroczystość komisję bur-sową w komplecie, oraz licznych delegatów zarządu z przewodniczącym na czele.

Materyalnie przyczynił się zarząd Koła do uposażenia bursy jedynie przez ofiarowanie starannie dobranej biblioteki; zobowiązał się natomiast nie odmawiać jej nadal swojej opieki za pośrednictwem komisji bursowej i odczytowej. Na zlecenie tej ostatniej przygotował członek zarządu, prof. A. Bielak, wspólnie z kierownikiem bursy, p. Piotrowskim, uroczysty poranek ku czci Juliusza Słowackiego, w którym oprócz wychowanków bursy brali udział reprezentanci stanu rękodzielniczego i kupieckiego oraz delegaci zarządu naszego Koła.

Działalność oświatowa Koła w samym Krakowie obejmowała nadto zakładanie, utrzymywanie i uzupełnianie bibliotekzek szkolnych, które zarząd podobnie jak w roku zeszłym oddawał w opiekę kierownikom szkół, przeprowadzając jedynie od czasu do czasu lustracje przez swoich delegatów. Na podstawie sprawozdań tych ostatnich, uznał wprawdzie zarząd potrzebę przeprowadzenia w niektórych bibliotekzkach pewnych zmian natury czysto administracyjnej, niemniej jednak stwierdził pomyślny rozwój tej instytucji i jej wybitne znaczenie pod względem narodowym i oświatowym. Bliższe szczegóły zawiera sprawozdanie komisji czytelnianej (patrz str. 25).

Zaznaczyć wreszcie należy, że w roku sprawozdawczym dostarczył zarząd dla wszystkich szkół pospolitych w powiecie krakowskim kolorowych portretów Kościuszki, Poniatowskiego, Mickiewicza i Słowackiego. Rezultat ten zawdzięcza zarząd poparciu ze strony WP. inspektora Spisa, który w ciągu obrad konferencji nauczycielskiej gorąco zalecił wszystkim kierownikom szkół, ozdobienie sal szkolnych portretami na-

szych wieszczów i bohaterów, zwłaszcza, że Zarząd dostarczał je po cenie własnych kosztów.

Pracę oświatową w powiecie krakowskim powierzył zarząd komisjom: czytelnianej i odczytowej, zastrzegając sobie ogólny kierunek i zatwierdzanie zasadniczych uchwał. Rok obecny przyniósł na tem polu, dotąd przez Koło zaniedbanem, a raczej pomijanem, pierwsze urzeczywistnienie tej myśli przewodniej, która spowodowała zarząd z r. 1908 do udzielenia zasiłku w kwocie 500 koron na założenie szkoły w gminie Kłokoczyn pod Czernichowem. Różnica zasadnicza i postęp polega na tem, że o ile przedtem akcja Koła ograniczała się do jednorazowego poparcia i wyasygnowania pewnej kwoty z funduszków Koła w jednym konkretnym przypadku, obecnie zarysowała się stanowczo w pewnym kierunku z góry zakreślonym i konsekwentnie zdążała do wytkniętego celu. Celem tym: oświata ludu wiejskiego, środkiem: dobra książka i żywe słowo doświadczonego prelegenta, idącego między lud ze świadomością, że pełni służbę T. S. L., a nie tego lub owego stronnictwa.

I jakkolwiek wypadnie ocena naszej działalności oświatowej, na którą w tym roku wstąpiliśmy po raz pierwszy, to jedno śmiało stwierdzić możemy, powołując się na świadectwo naszych słuchaczy, którzy garnęli się do nas coraz życzliwiej i tłumniej w naszych czytelniach w Bronowicach Wielkich, Rzęsce i Toniach i salach szkolnych w Bronowicach Małych i Modlnicy, że tej zasadzie pozostaliśmy wierni, zyskując tem właśnie uznanie dla oświatowej pracy I. Koła T. S. L. w Krakowie.

Blіszsze szczegóły zawierają sprawozdania komisji czytelnianej i odczytowej (patrz str. 27), ponieważ jednak przedstawiają one jedynie wyniki własnej, bezpośredniej akcji naszego Koła, pomijając nasze współdziałanie w pracy innych kół, przeto uzupełnić je musimy na tem miejscu kilkoma szczegółami.

Uznając wybitne praktyczne znaczenie kursu dla prelegentów, urzādzzonego kosztem i staraniem Akademickiego Koła T. S. L. w Krakowie, uchwalił zarząd przyczynić się do pokrycia kosztów kursu subwencyą w kwocie 100 koron. Z tych samych powodów uczestniczyli delegaci zarządu w wiecu oświatowym, który odbył się z początkiem br. za inicjatywą Koła T. S. L. im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie.

Mówiąc o subwencyach udzielonych innym Kołom T. S. L. i Towarzystwom, wspomnieć należy o zasiłku dla Koła w Bełżu i zakupieniu podobnie jak w latach poprzednich akcji Domu polskiego w Morawskiej Ostrawie za kwotę 300 koron.

W chwili zaś, kiedy na odezwę Roseggera do Niemców, naród polski postanowił odpowiedzieć wspaniałem dziełem, któreby uświetniło pamiątkę grunwaldzkiego zwycięstwa, Koło nasze stanęło w pierwszym szeregu ofiarodawców i na cele DARU

GRUNWALDZKIEGO subskrybowało kwotę 2000 koron, płatną do lat pięciu. Zapłata pierwszej raty w kwocie 400 koron przypada na początek b. r.

Żywy udział przyjęło Koło w uroczystym obchodzie 3 maja. Delegaci zarządu, dr Wł. Wasung i dr Kazimierz Ostrowski, wstąpili do komitetu obywatelskiego, a osobna komisja obchodowa, w skład której wchodziłi oprócz przewodniczącego zarządu dr Kaz. Ostrowski, Edmund Piechnik i inżynier K. Rykała, pracowała przez cały dzień 2 maja, donosząc do rozrzuconych po całym mieście stolików, nalepki i wydawnictwa T. S. L. Nadto umieściło Koło w kilku najruchliwszych punktach miasta własne stałe skarbonki na Dar 3 maja, czem zajmował się podobnie jak dawniej członek zarządu, p. Henryk Kopytkiewicz.

Ze względu na brak odpowiedniego lokalu, który w ciągu ostatniego roku zmuszeni byliśmy zmieniać kilkakrotnie, ani posiedzenia zarządu, ani prace nowo utworzonych sekcji — w pierwszym rzędzie czytelnianej i odczytowej — ani czynności administracyjne prezydyum i załatwienie wzrastającej z każdym dniem korespondencji, nie mogły przez czas dłuższy odbywać się i rozwinąć w sposób należyty i nowym warunkom odpowiedni. Uchwała zarządu, powzięta jednomyślnie na posiedzeniu odbytem dnia 24 maja 1909, poleciła przeto prezydyum wyszukanie i wynajęcie lokalu, przyczem wyrażono nadzieję, że własny lokal przyczyni się niewątpliwie do wzajemnego zbliżenia się członków zarządu i ożywienia zapалу do oświatowej pracy. Lokal Koła mieści się przy ul. Floryańskiej pod L. 10, I. p., a składa się z obszernej sali posiedzeń, będącej zarazem biurem zarządu (godziny dyżurów codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt 6—8 wieczór), oraz z małej nizy, przeznaczonej na skład wydawnictw T. S. L., książek zakupionych dla czytelników Koła, przechowanie latarni (skioptikonu) do obrazów świetlnych itp.

Ten sam wzgląd na znacznie rozszerzone ramy działalności Koła spowodował również zarząd do przyjęcia stałej siły kancelaryjnej, której przydzielono załatwianie pewnych administracyjnych czynności i prowadzenie korespondencji pod bezpośrednim kierunkiem przewodniczącego, rachmistrza i referentów sekcji.

Koszta utrzymania lokalu i urzędnika wykazuje sprawozdanie kasowe. Są one niewątpliwie dość znaczne; jeżeli jednak zarząd mimo wszystko nie wahał się obciążyć nimi budżetu, czynił to w przekonaniu, że w nowych warunkach jestto koniecznością, której bez dotkliwej szkody dla wzrastającej niemal z każdym dniem pracy i obowiązków Koła lekceważyć nie można.

Gdy w ten sposób — wobec znacznie rozszerzonego zakresu działania oświatowej pracy Koła i nowych wydatków na cele administracji, dochody z dotychczasowych źródeł okazać się mogły niedostateczną materyalną podstawą dla dalszej działalności — postanowił zarząd rozwinąć żywą akcyę celem zapewnienia sobie

nowych środków, a przynajmniej uzyskania intensywniejszych dochodów ze źródeł stałych, już istniejących.

Ponieważ przeważna część dochodów Koła pochodziła z wkładek członków i groszowych składek do obnośnej skarbonki, przeto z natury rzeczy na te źródła dochodów zwrócił zarząd szczególniejszą uwagę. Społeczeństwo nasze nie skąpi grosza na cele publiczne i narodowe, a zatem na cele, którym służy całe T. S. L. i nasze Koło, żąda jednak w zamian z zupełną służnością dowodów pracy i należytego obrachunku z zebranych w ten sposób funduszy. Obowiązek ten spełniał zarząd za pośrednictwem komisji prasowej, zamieszczając w miejscowych dziennikach i tygodnikach ilustrowanych oraz w „Przewodniku oświatowym”, organie T. S. L., notatki, sprawozdania i artykuły, które, informując społeczeństwo i stwierdzając realną pracę Koła, jednały mu zarazem przyjaciół i nowych członków. Niezależnie od tego rozwinął zarząd energiczną akcję celem pomnożenia dotychczasowej liczby członków, a zwłaszcza członków wspierających (z wkładką 12 koron rocznie), do których zapisali się przedewszystkiem prawie bez wyjątku wszyscy członkowie zarządu. Rezultat dotychczasowej pracy w tym kierunku, pracy kilku zaledwie miesięcy, nazwać możemy istotnie pomyślnym; osobiste starania pojedynczych członków zarządu z przewodniczącym na czele oraz wydana w tym celu odezwa zdobyły poważny zastrępie przeszło 140 członków wspierających (w roku 1908 było ich zaledwie 12!), których łączna wkładka roczna dorówna wkrótce wkładkom 800 członków zwyczajnych. Fakt ten jest zarazem wymownym dowodem, że samo społeczeństwo dotychczasową 16-halerzową wkładkę miesięczną członków zwyczajnych uznało za znikomą małą i niedostateczny podatek na cele i zadania, podejmowane przez T. S. L. Miejmy nadzieję, że pierwsi członkowie wspierający znajdą niedługo licznych naśladowców.

Ten sam wzgląd spowodował zarząd i komisję prasową do szczegółowego opracowania sprawozdania rocznego, przedkładanego Walnemu Zgromadzeniu, zwłaszcza że sprawozdania Kół starszych i czynnych są nietylko dokumentem oświatowej pracy, ale szkołą i poradnikiem dla Kół młodszych, stawiających pierwsze kroki na tem polu.

Dalszem źródłem dochodów będą niewątpliwie kupony rabatowe i bloki z marką T. S. L., o których mowa w sprawozdaniu referenta sekcji przedsiębiorstw (patrz str. 34).

Dokładny obraz działalności Koła w cyfrach daje sprawozdanie kasowe (patrz str. 36).

W porównaniu z rokiem ubiegłym, zamkniętym nadwyżką kasową w kwocie 3416 koron 38 halerzy, rok obecny zamyka się pod względem kasowym niepomyślnie, wykazuje bowiem poważny niedobór. Licząc się z tym faktem, który zresztą zastraszającym nie jest, a przytem stanowi oczywisty dowód zdwojonej dzia-

łałości, postanowił zarząd przystąpić do ścisłego obliczenia sił, środków i zadań, czekających przyszły zarząd Koła i w tym celu po wyczerpujących referatach przewodniczącego i rachmistrza ułożył na jednym z ostatnich posiedzeń preliminarz budżetu na rok 1910 (patrz str. 41). Sam pobieżny nawet przegląd tego pierwszego w historii naszego Koła ogólnego zarysu spodziewanych dochodów i rozchodów wskazuje, że praca przyszłego zarządu będzie twardą i obfitującą w niejeden wysiłek, o ile zadania Koła mają być spełnione.

W przyszłość możemy jednak patrzeć z wiarą, że społeczeństwo, a zwłaszcza miasto nasze, w którym z dnia na dzień wzrasta i pogłębia się zaufanie do naszej pracy i wogóle całego T. S. L., nie odmówi nam swego poparcia, pomnażając nasze szeregi i przysparzając środków na cele narodowe i oświatowe, którym w imię lepszego jutra służymy.

W tem przekonaniu utwierdza nas rok ubiegły, w ciągu którego spotykaliśmy się niejednokrotnie nie tylko z życzliwością i uznaniem, lecz także z serdeczną pomocą i wydatnem nieraz poparciem naszych usiłowań.

Zamykając przeto rok naszej pracy i przekazując ją przyszłemu zarządowi, składamy na tem miejscu publiczne podziękowanie tym wszystkim, którzy wspierali nasze usiłowania, a tem samem przyczynili się do umocnienia zbiorowego dzieła całego T. S. L.

Oto w ogólnym zarysie obraz pracy zarządu Koła w r. 1909 w dziedzinie narodowej i oświatowej.

Nie przeceniając naszych usiłowań i osiągniętych dotąd rezultatów, ustępujemy z tem przekonaniem, że oddajemy społeczeństwu, T. S. L. i naszym następcom niejedną zdobycz cenną i — da Bóg — trwałą; że pozyskaliśmy nowych wyznawców tej idei, która wyższa od uprzedzeń klasowych i zawiści partyjnych zjednoczyć powinna pod swoim sztandarem wszystkich ludzi dobrej woli, aby „nieść przed narodem oświaty kaganiec“ i tem przybliżyć świat „jutrzeńki swobody“.

I.

SPRAWOZDANIE KOMISYI SZKOLNEJ.

Zakres działania:

Komisya szkolna 1) przedstawia Zarządowi Koła wnioski w sprawie zakładania nowych szkół i ochronek oraz zwijania względnie reorganizacji już istniejących;

2) poleca Zarządowi Koła i Zarządowi Głównemu odpowiednie siły nauczycielskie, ustanawia wysokość płac i remuneracyi;

3) układa plany nauki i przedstawia je Zarządowi względnie Zarządowi Głównemu do zatwierdzenia;

4) przedstawia Zarządowi wnioski co do wynajmu lokali, zakupna inwentarza i t. p.

5) zarządza i przeprowadza lustracye szkół przez delegatów własnych względnie Zarządu Głównego;

6) prowadzi kronikę szkół, wykazy statystyczne, książki administracyjne i t. p. odpowiednie zapiski;

7) przy układaniu preliminarza wydatków oznacza wysokość wydatków własnych;

8) redaguje odpowiedni rozdział w sprawozdaniu rocznem.

Skład komisji:

Przewodniczący: Dr. Wasung Władysław.

Członkowie: Insp. Dobrzański Julian, Insp. Łopuszański Tadeusz, Dyr. Parczyński Józef, Ks. Piechnik Józef, Szybalski Mieczysław, Uderski Edward.

A.

DZIAŁALNOŚĆ KOŁA NA POLU SZKOLNICTWA.

Na ostatniem Walnem Zebraniu wyraziła pewna część członków Koła naszego życzenie, by Zarząd Koła, idąc za długoletnią tradycją naszej instytucyi, uważał pracę na kresach zachodnich, a przede wszystkim zakładanie tam szkół polskich, za najgłówniejszy swój cel. Wezwaniu temu Zarząd Koła uczynił w ubiegłym roku administracyjnym w zupełności zadość, powołując do życia szkoły i ochronki w Witkowicach i Maryańskich Górach na Morawach oraz w Radwanicach na Śląsku.

Prośby i domagania się założenia szkoły polskiej w Witkowicach powtarzały się ze strony tamtejszych rzesz robotniczych już od lat kilku, od kiedy to część dzieci polskich stamtąd musiała uczęszczać do Morawskiej Ostrawy, by uczyć się w języku ojczystym. A przecież w Witkowicach pracują tysiące ludności polskiej w tamtejszych zakładach przemysłowych, ludności rdzennej naszej, pochodzącej przeważnie z powiatów zachodnio-galicyjskich. Ci ludzie mieli więc prawo domagać się, by im rodacy w ich dążeniach narodowych pomogli.

Z początku istniał tam kurs analfabetów z 6 godzinami nauki tygodniowo, prowadzony przez jednego z nauczycieli szkoły polskiej w Morawskiej Ostrawie; koszt utrzymania pokrywało

Koło T. S. L. w Witkowicach, subwencyonowane przez nasze Koło. Kiedy jednak zabłysła nadzieja, iż może uda się skłonić dyrekcję hut witkowskich, utrzymującą szkoły niemieckie i czeskie, do pewnych świadczeń na rzecz szkoły polskiej, postanowił Zarząd Koła wysłać do Witkowic swych delegatów celem prowadzenia rokowań z dyrekcją hut. Pertraktacje te doprowadziły do pomyślnego rezultatu, gdyż dyrektor generalny hut, p. Fryderyk Schuster, uznając słuszne żądania robotników polskich i delegatów naszego Koła o otwarciu szkoły polskiej, zgodził się na następującą umowę, którą dyrekcja hut pismem z dnia 30 czerwca 1909 za-

Dziatwa ze szkoły polskiej w Witkowicach ze swoim naucz. p. Bronisławem Godziemba-Głowińskim.

twierdziła: Lokal szkolny, środki naukowe, jakoteż wszelkie koszty połączone z utrzymaniem szkoły, a więc i pensje nauczycielskie, ponosić będzie dyrekcja hut. Nauczycieli szkoły mianuje dyrekcja, z przedłożonego przez Towarzystwo szkoły ludowej ternu. Szkoła ma należeć do sekcji niemieckiej Rady szkolnej okręgowej ostrawskiej, zastrzega się jednak Towarzystwu Szkoły Ludowej prawo hospitowania jej przez swego delegata w porozumieniu z niemieckim inspektorem szkół tamtejszych.

Warunki te były więc dla nas korzystne, gdyż powoływały do życia natychmiast szkołę polską w Witkowicach, dając jej wszelkie, jaknajlepsze materyalne warunki rozwoju, a z drugiej nie

narażały Towarzystwa na żadne koszty i pozwalały mu czuwać nad kierunkiem wychowania dzieci przez dobieranie odpowiednich sił nauczycielskich i hospitacye szkoły.

Nauczycielem szkoły tej mianował Zarząd główny p. Bronisława Godziembę Głowińskiego, który z wielkim zapalem rozpoczął swą działalność w Witkowicach. Uroczyste otwarcie szkoły przy współudziale delegacyi naszego Koła, Zarządu głównego T. S. L., nauczycielstwa okolicznych szkół polskich i ludności miejscowej odbyło się dnia 16 września 1909.

Jako uzupełnienie szkoły założył zarząd Koła naszego w Wi-

Dzietwa z ochronki I. Koła T. S. L. w Witkowicach ze swoją kierowniczką p. Anną Krausówną.

tkowicach ochronkę, gdyż bez niej szkoła w tamtejszych stosunkach wprost istniećby nie mogła. Z chwilą bowiem, kiedy dzieci dostaną się do ochronki niemieckiej lub czeskiej, są już dla nas prawie stracone. Trzeba je więc mieć u siebie i w wieku przedszkolnym. Na ochronkę wynajęto lokal składający się z 4 ubikacyi i ogródka za czynszem 660 K rocznie na lat trzy. Ochroniarką została p. Krausówna, przyczem ochronkę poddano kierownictwu nauczyciela tamtejszej szkoły.

Do szkoły w Witkowicach zapisało się w roku szkolnym 1909/10 dzieci 40, taka sama liczba do ochronki. Są to cyfry dość niskie, tłumaczą się jednak późnem otwarciem szkoły w skutek tru-

dności, jakie zachodziły przy otrzymaniu urlopu dla nauczyciela. Ludność nie była więc pewną, czy szkoła w tym roku napewno otwartą zostanie. Nadto zupełna zależność materialna od niemieckiego zarządu hut oniesmiała robotników do posyłania dzieci do szkoły z obawy przed utratą chleba, tembardziej że rozmaici szowiniści Niemiec wbrew intencjom generalnego dyrektora, postępującego całkiem lojalnie stosownie do zawartej umowy, starali się rodziców zastraszyć i steroryzować.

Skutki istnienia szkoły polskiej w Witkowicach i działalności sił nauczycielskich nie dały długo na siebie czekać. Wprowadzono nabożeństwo polskie w Witkowicach co trzecią niedzielę, czego przedtem nigdy nie było, a co daje możność skupienia ludności naszej i uświadomienia jej wspólności narodowej; dano szereg przedstawień teatralnych, urządzono gwiazdkę dla dzieci i jasełka. Na ten krótki, bo 4 miesięczny okres czasu, to zawsze dość pokaźna ruchliwość i początek dobry!

Uwolniwszy się w ten sposób od utrzymania szkoły w Witkowicach, mógł zarząd Koła fundusze na ten cel przeznaczone zużyć gdzieindziej i wybrał jako najbliższe pole działania Maryańskie Góry, osadę przemysłową, leżącą również obok Morawskiej Ostrawy, liczącą 12.000 mieszkańców, a w tem blisko 8.000 Polaków. Mimo tak znaczną przewagę liczbową ludność polska, składająca się z górników i rzemieślników, zajętych w miejscowych kopalniach węgla i fabrykach, napływająca z Galicyi i bezrolna, nie może zdobyć ani żadnej władzy gminnej wobec osiadłej tam mniejszości czeskiej, bo nie ma prawa głosowania, ani szkoły polskiej. Czesi wymawiają się stale tą okolicznością, iż język polski nie jest prawnie uznanym na Morawach, że więc szkół publicznych polskich tam być nie może. Jestto naturalnie tylko wykręt, ale nie ma siły do zmuszenia Rady gminnej, by obok istniejących 5 szkół ludowych i wydziałowych czeskich założono choć jedną dla Polaków.

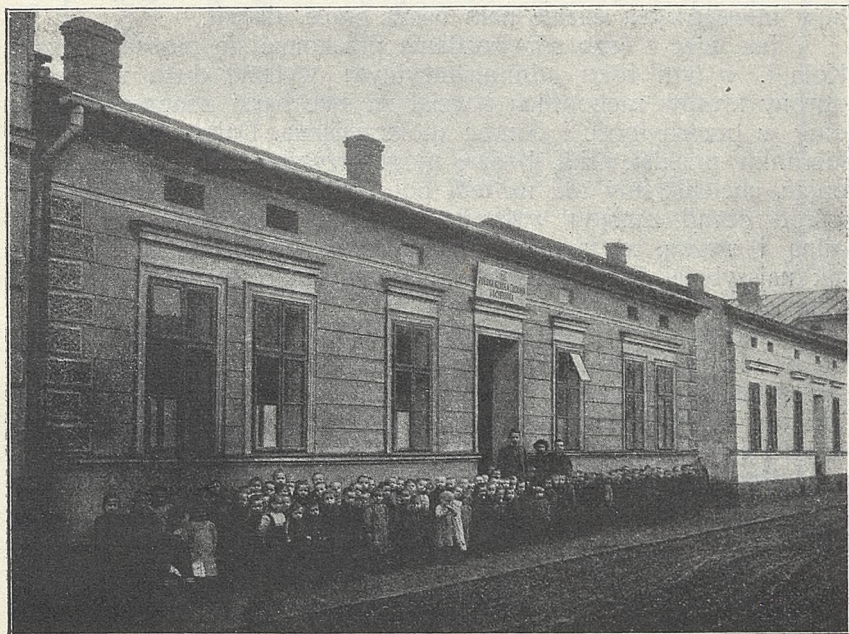
Ludność polska w Maryańskich Górach dzieli się na dwie części: jedni, przybyli już dawniej na Morawy, stoją już od lat szeregu pod wpływem czeskim, mówią popsutym językiem, pełnym naleciałości czeskich i stanowią materiał trudniejszy do pracy narodowej; drudzy, to niedawni przybysze, dwa do pięciu lat tam będący, z świeżemi wspomnieniami kraju ojczystego, utrzymujący jeszcze stosunki z rodzinami, mówiący dobrze po polsku — ci garną się do szkoły i z każdym dniem wprost widać, jak uświadamiają się narodowo. Dzięki tej właśnie drugiej połowie ludności Maryańskie Góry robią wrażenie bardzo miłe, zachęcające do pracy, bo ma się to przekonanie, iż w krótkim czasie powstanie tam silna placówka polskości.

Ta chęć wytrwania przy swoim narodzie objawiała się w Maryańskich Górach, silniej niż gdzieindziej może, w dość znacznej liczbie dzieci uczęszczających stamtąd do szkoły polskiej w Mo-

rawskiej Ostrawie mimo bardzo znaczną odległość. Dowiedziawszy się, że Koło nasze zamierza w Witkowicach otworzyć szkołę polską, ludność Maryańskich Gór zwróciła się z początkiem lipca 1909 do zarządu Koła z serdeczną i gorącą prośbą o pomoc w założeniu szkoły i zarząd pomocy tej nie odmówił.

Na cele szkoły wynajęto osobny dom za cenę stosunkowo wysoką, bo 1.600 K rocznie na przeciąg lat dwóch. Dom ten wystarczy na pomieszczenie szkoły i ochronki i w przyszłym roku szkolnym. Ilość dzieci zapisanych do szkoły i ochronki świadczy dostatecznie, że ludność tamtejsza znaczenie tych starań Koła poj-

Szkola I. Koła T. S. L. w Maryańskich Górach z kierownikiem szkoły p. Franciszkiem Hyptą.

muje i popiera. Do ochronki chodzi 80, do szkoły 65 dzieci, które nauczyciel p. Hypta podzielił na dwa oddziały, wyższy i niższy, gdyż były między nimi i dzieci starsze. Otwarcie szkoły nastąpiło dnia 24 października b. r.

Praca i zabiegi nauczycieli naszych szkół zasługują na zupełne uznanie. Różne obchody narodowe i przedstawienia, gwiazdki dla dzieci szkolnych, uświadamiają ludność narodowo i zyskują zaufanie jej dla szkoły i naszego Towarzystwa.

Nie mniej ważną placówkę narodową od dwu poprzednich zdobyliśmy w Radwanicach na Śląsku, gdzie podjęliśmy się utrzymać szkołę dla ludności polskiej, również przeważnie górniczej.

Przy całej akcji szkolnej naszego Koła był nam bardzo pomocnym p. Józef Woynarowski, dyrektor szkoły T. S. L. w Morawskiej Ostrawie, który radą i czynem oraz znajomością stosunków miejscowych wielce nam naszą pracę ułatwił.

Jak więc z tego sprawozdania przekonać się można, Zarząd Koła I. w tym roku administracyjnym wyteżył dużo sił celem obrony kresów zachodnich i wziął na swe barki znaczne ciężary, ufny w przychylność i pomoc społeczeństwa. Dalsze kroki w tym kierunku przedsięwziąć będzie mógł przyszły zarząd, a my ustępując, chcielibyśmy mu na tem polu przekazać jedną myśl, która wśród obrad zarządu wyłoniła się, a którą uważamy za nazbyt pilną i ważną, by ją można odkładać na późniejsze lata. Należy jak najszybciej społeczeństwo z nią zapoznać, by ofiarność jego i na ten cel skierować.

Chodzi tu o pracę na Śląsku w powiecie nam najbliższym, bo białskim. Mimo liczebnej przewagi ludności polskiej, mimo sąsiedztwa z Galicją, okolice te przedstawiają się narodowo bardzo smutno. Tam należy nam pójść, zdobywać jedną placówkę po drugiej i odzyskiwać lud polski, dla jego własnej Ojczyzny.

Przyszły zarząd Koła I. niech przyjmie tę myśl jako wskazówkę przyszłej swej działalności.

Dr. Władysław Wasung.

B.

KIEROWNIKA SZKOŁY ANALFABETÓW CYWILNYCH
I WOJSKOWYCH W KRAKOWIE ZA ROK 1908/1909.

Szkoła ta, utworzona staraniem I. Koła T. S. L., dnia 3 maja 1906 r., przedstawiała się w r. 1908/9 pod względem frekwencji następująco:

Wpisano: uczniów cywilnych	76
" " wojskowych	<u>224</u>
Razem	300

ZESTAWIENIE WYNIKÓW ROCZNYCH

osiągniętych w szkole analfabetów od początku jej istnienia.

Rok	zapisano się		ukończyło naukę		Wiek uczniów		Ilość sił naucz.	Koszta utrzymania i nagrody uczniów w koronach	Subwencye			Kierownik szkoły	Uwaga
	cywil-nych	woj-sko-nych	cywil-nych	woj-sko-nych	naj-niższy	naj-wyższy			miasta Krakowa	różne			
1896/7	138	—	49	—	16	70	4	900 *)	—	—	—	śp. dyr. Pająk	*) Kwota przybliżona **) Honorar. naucz. zniżone o 20%
1897/8	90	—	43	—	16	70	5	852 30	—	—	—	"	
1898/9	70	—	49	—	16	52	4	885 12	400	—	—	"	
1899/0	83	—	49	—	14	56	3	810 54	400	—	—	J. Drozdowski	
1900/1	80	—	56	—	15	56	3	715 51	300	—	—	J. Parczyński	
1901/2	70	101	46	70	14	61	5	1309 37	600	200	—	"	
1902/3	80	108	47	67	15	63	6	1677 90	1000	200	—	"	
1903/4	66	259	26	136	15	56	8	2389 50	1000	230	—	"	
1904/5	56	257	27	194	13	45	10	1792 **)	1000	100	—	"	
1905/6	75	346	34	261	13	53	12	2192	1000	350	—	"	
1906/7	68	265	38	203	16	52	10	1984	1000	200	—	"	
1907/8	55	226	36	192	14	47	10	2141 04	1000	200	—	"	
1908/9	76	224	48	192	13	58	10	2629 69	1000	300	—	"	
1909/10	82	236										J. Parczyński	*) Honorar. naucz. podwyższone o 250/0.

2422

Ukończyło naukę: uczniów cywilnych . .	48
" " " wojskowych	<u>192</u>
Razem . . .	240
Wiek uczniów: najniższy . . .	13 lat
" " najwyższy . . .	58 "
Ilość oddziałów dla cywilnych . .	2 (1 niższy, 1 wyższy)
" " " wojskowych . .	<u>6 (5 " 1 ")</u>
Razem . .	8 oddziałów.

Skład grona nauczycielskiego: kierownik Józef Parczyński; katecheta: Ks. Jan Dihm; nauczyciele: Stanisław Wajda, Franciszek Matyja, Mieczysław Mildner, Ignacy Wróblewski, Antoni Radwański, Karol Haraschin, Jan Orczykowski, Henryk Kanarek.

Nauka w oddziałach cywilnych rozpoczęła się dnia 20 września 1908, a w oddziałach wojskowych dnia 8 listopada 1908 r.

Oprócz nauki, która się odbywała w każdą niedzielę i święto od godz. 2—5 po południu, korzystali także uczniowie bardzo chętnie w oddziałach wyższych tj. cywilnym i wojskowym z bezpłatnej wypożyczalni, założonej również staraniem I. Koła T. S. L. Wypożyczalnią kierował bardzo gorliwie nauczyciel p. Stanisław Wajda, który również okolicznościowymi wierszami ćwiczył frekwentantów w deklamacji. Dni nauki było 36 o 108 godzinach

Przedmioty naukowe:

- a) czytanie pisma i druku,
- b) pisanie,
- c) język polski z deklamacją łatwych utworów,
- d) rachunki pamięciowe i piśmienne, miary i wagi metryczne.

W oddziale II (wyższym) ponadto:

- e) nauka geografii, historii polskiej i austriackiej, historii naturalnej i higieny oraz
- f) stylistyka praktyczna.

W roku ubiegłym zakupiło I. Koło T. S. L. tablice kolorowe Promyka, które przy nauce czytania początkowego oddają dobre usługi.

Naukę zakończono dnia 20 czerwca 1909 uroczystym popisem publicznym w obecności władz szkolnych, miejskich i wojskowych, reprezentantów Zarządu Głównego T. S. L., oraz członków I. Koła T. S. L. i licznych gości. Po popisie odczytano klasyfikację uczniów, rozdano im nagrody w książkach do czytania

i obrazach znakomitych mężów, zakupione przez I. Koło T. S. L. kosztem 150 koron.

Na rok 1909/10 zapisało się dotąd:

uczniów cywilnych	82
„ wojskowych	236
Razem	318

Józef Parczyński.

II.

SPRAWOZDANIE KOMISYI CZYTELNIANEJ.

Zakres działania Komisji:

1) zakłada w porozumieniu z zarządem Koła czytelnie wiejskie, biblioteczki szkolne i wypożyczalnie miejskie ze szczególniejszem uwzględnieniem powiatu krakowskiego i zachodnich kresów;

2) uzupełnia w porozumieniu z zarządem Koła czytelnie i wypożyczalnie Koła już istniejące;

3) zajmuje się starannem dobraniem książek dla czytelni odpowiednio do poziomu oświaty i rozwoju czytelnictwa w danej miejscowości;

4) sporządza i utrzymuje dokładne wykazy czytelni, statystykę ruchu książkowego i czytelnianego, prowadzi kronikę czytelni i inne odpowiednie zapiski;

5) koresponduje z czytelniami, względnie z osobami, które mają objąć kierownictwo czytelni;

6) dobiera odpowiednich kierowników i wyszukuje lokale na pomieszczenie czytelni;

7) kieruje w porozumieniu z zarządem Koła wszelkimi sprawami administracyjnymi, odnoszącymi się do czytelni i wypożyczalni (np. prenumerata pism, zakupno względnie uzupełnianie inwentarza, ławek, stołów, lamp, obrazów i t. p.);

8) przeprowadza lustracje czytelni i wypożyczalni i wydaje na podstawie sprawozdań lustratorów odpowiednie zarządzenia, ewentualnie w porozumieniu z zarządem Koła;

9) przejmuje za zezwoleniem zarządu czytelnie wzgl. biblioteczki, odstąpione przez inne koła T. S. L. i towarzystwa oświatowe;

10) zarządza za zezwoleniem wydziału Koła zwinięcie pewnych czytelni lub ich odstąpienie innym Kołom T. S. L.;

11) obmyśla sposoby podniesienia czytelnictwa między ludem wiejskim i miejskim;

12) przedstawia komisji odczytowej swoje wnioski i życzenia czytelników w sprawie odczytów;

13) składa sprawozdania na posiedzeniach zarządu, przedstawia wnioski, a przy układaniu rocznego preliminarza wydatków określa wysokość wydatków komisji na rok następny;

14) redaguje odpowiedni rozdział w rocznem sprawozdaniu Koła.

Skład Komisji:

Przewodniczący: prof. Bielak Antoni.

Członkowie: Batko Stauisław, Offmański Mieczysław, Piechnik Edmund, Rykała Karol, Szkocki Leon.

Komisja odbyła kilka posiedzeń przeważnie wspólnie z komisją odczytową.

W roku sprawozdawczym wstąpiło Koło nasze po raz pierwszy na wdzięczne pole tak potrzebnej u nas i odpowiedzialnej pracy narodowej i oświatowej między ludem wiejskim. Na wstępie ograniczyć się musieliśmy do zakresu stosunkowo skromnego, nie chcąc narażać się na błędy i omyłki, w razie zbyt śmiałego rozpoczęcia akcji prawie nieuniknione. Okolicznością kłopotliwą niejednokrotnie naszą działalność stanowił podział na komisję czytelnianą i odczytową. Uznając jego ujemne skutki, obradowaliśmy przeważnie wspólnie z komisją odczytową.

Działalność naszą w roku sprawozdawczym zaznaczyła się przede wszystkim założeniem trzech pierwszych czytelników wiejskich w miejscowościach: Bronowice Wielkie, Rząska i Tonie. Przy wyborze miejscowości polegała komisja na referacie, opracowanym przez przewodniczącego komisji odczytowej, p. sędziego pow. Wielgusa, który na podstawie dokładnego materiału statystycznego zestawiał wykaz miejscowości w powiecie krakowskim, nie posiadających dotąd czytelników. Referat ten uzupełniono następnie na podstawie cennych wskazówek p. Ludwika Szafrąńskiego, kierownika szkoły w Bronowicach Wielkich.

Uroczyste otwarcie czytelników w Bronowicach Wielkich, mieszczącej się w lokalu Kółka rolniczego, odbyło się dnia 25 października 1909. Na tę pierwszą w historii naszego Koła uroczystość otwarcia czytelnika wiejskiego przybyli niezwykle licznie członkowie komisji i zarządu Koła pod przewodnictwem p. Mieczysława Szybalskiego oraz reprezentanci Związku młodzieży akademickiej. Po przemówieniu ks. prof. Józefa Piechnika wygłosił p. Wielgus pierwszy odczyt p. t. „O księgach gruntowych“. Ludność miejscowa zebrała się niezwykle licznie.

Czytelnię w Rząsce otwarto d. 1 listopada, w Toniach dnia 12 grudnia.

Najbliższą czytelnię T. S. L. zamierzamy otworzyć w Branicach oraz w Broszkowicach ad Oświęcim, każdą z nich kosztem 150 koron.

Z wyjątkiem ostatniej wszystkie nasze czytelnie znajdują się w gminach powiatu krakowskiego. Komisya stosowała się prztem do uchwały zarządu z dnia 17 lipca, która polecała zakładanie czytelni przede wszystkim w powiecie krakowskim, a tylko w wypadkach wyjątkowych poza jego granicami. Otwarcie czytelni w Broszkowicach jest wprost koniecznem ze względu na to, że gmina ta należy do tych poważnie zagrożonych placówek, na które T. S. L. musi zwracać szczególniejszą uwagę.

Ilość naszych czytelni powiększy się niebawem przez przecję kilkunastu dostatnio zaopatrzonych czytelni Związku pracy narodowej, które nasze koło otrzyma w darze od tego Towarzystwa. Odnosne pertraktacye są już na ukończeniu, rzeczą zaś przyszłego zarządu będzie przystąpić do ich uporządkowania i jaknajrychlejszego oddania do użytku wiejskim czytelnikom.

Z powodu otwarcia Bursy dla młodzieży handlowej i rekodzielniczej, założonej staraniem osobnego Towarzystwa i zarządu naszego Koła, ofiarowała komisya za zezwoleniem zarządu dobrowolny księgozbiór na rzecz nowozałożonej instytucyi, nad którą przyjęła opiekę i nadzór. Książki, zakupione dla bursy, reprezentują wartość 293 K 85 hal.

Podobnie jak w latach ubiegłych uzupełnialiśmy w miarę potrzeby biblioteczkę dla młodzieży szkolnej przy szkołach pospolicitych krakowskich i zakładaliśmy nowe. Do ostatnich należą biblioteczki przy szkole im. T. Kościuszki, Jachowicza, oraz św. Kingi.

W ciągu roku zarządziła komisya szczegółowe lustracye wszystkich bibliotekzek, przyczem stwierdzono pomyślny rozwój tej instytucyi. Biblioteczki, których bezpośredni zarząd oddało nasze Koło w ręce kierowników szkół, spełniają w zupełności swoje zadanie tak, że dalsza akcyja na tem polu jest nietylko pożądana, ale nawet wprost konieczną, o ile miasto nasze za przykładem m. Lwowa nie przejmie na siebie obowiązku zakładania i utrzymywania bibliotekzek. Dopóki to nie nastąpi, Koło nasze, które w tym kierunku wyręcza gminę i ponosi skutek tego znaczne ciężary, może i powinno liczyć na subwencye wydatniejsze od dotychczasowych.

Przewodniczący komisyi przygotował w porozumieniu z p. Tadeuszem Piotrowskim, regensem bursy im hr. Andrzeja Potockiego, uroczysty poranek ku czci Juliusza Słowackiego, w którym wzięli udział członkowie komisyi i zarządu naszego Koła.

Wykaz czytelni i biblioteczek szkolnych

założonych przez I. Koło T. S. L.

1. Biblioteczka przy szkole dla dorosłych analfabetów w Krakowie — założona w r. 1908 kosztem 153 K 55 h; kierownik: dyr. J. Parczyński. Korzysta z niej nadto szkoła uzupełniająca wieczorna dla młodzieży rzemieślniczej.

2. Bibl. przy zakładzie ks. Siemaszki w Krakowie — założ. w r. 1908 kosztem 258 K 34 h; kierownik: dyrektor zakładu ks. Rzymelko.

3. Bibl. przy bursie dla młodzieży handlowej i rękodzielniczej im. Andrzeja hr. Potockiego w Krakowie — założ. w r. 1909. kosztem 293 K 85 h; kierownik: regens bursy, p. Tadeusz Piotrowski.

4. Bibl. przy szkole ślusarskiej w Sułkowicach — założ. w r. 1908 kosztem 205 K 39 h; kierownik: inż. Smerczyński.

5. Czytelnia T. S. L. w Bronowicach Wielkich — założ. w r. 1909 kosztem 94 K 55 h; kierownik: p. Ludwik Szafrński, dyr. szkoły.

6. Czytelnia T. S. L. w Rząsce — założ. w r. 1909 kosztem 94 K 55 h; kierownik: naczelnik gminy.

7. Czytelnia T. S. L. w Toniach — założ. w r. 1909 kosztem 99 K 39 h; kierownik: włościanin p. Gnutkiewicz.

8. Czytelnia T. S. L. w Martinac w Bośni — założ. w r. 1909. Kierownik p. Józef Jamroz.

9. Czytelnia T. S. L. w Rakovac w Bośni — założ. w r. 1909. Kierownik p. Jan Janeczko.

10. Czytelnia T. S. L. w Devetinie w Bośni — założ. w r. 1909. Kierownik p. Jan Gąsiecki.

11. Czytelnia T. S. L. w Dubravie w Bośni — założ. w r. 1909. Kierownik p. Józef Ryś.

Ogólny koszt założenia 4 czytelni w Bośni 351 K 91 h.

12. Biblioteczka przy szkole miejskiej im. Długosza w Krakowie — założ. w r. 1908 kosztem 20 K 83 h; Kierownik p. M. Baudowna.

13. Bibl. przy szkole m. im. Tadeusza Kościuszki — założ. w r. 1909 kosztem 61 K 68 h; kier. p. J. Grynfeld.

14. Bibl. przy szkole m. im. św. Kingi — założ. w r. 1909 kosztem 82 K 81 h; kier. L. Wochowa.

15. Bibl. przy szkole m. im. Jachowicza — założ. w r. 1909 kosztem 73 K 62 h. Korzystają z niej nadto uczniowie szkoły zawodowej dla młodzieży piekarskiej i rzeźnickiej. Kier. J. Krókowski.

Antoni Bielak.

III.

SPRAWOZDANIE KOMISYI ODCZYTOWEJ.

Zakres działania:

Komisyja odczytowa 1) rozwija między ludem zwłaszcza wiejskim powiatu krakowskiego działalność narodowo-oświatową za pośrednictwem popularnych odczytów i pogadanek ze szczególniejszem uwzględnieniem historii narodu polskiego, oraz spraw dla ludu doniosłych, względnie „bliżej go obchodzących”, (stosownie do §. 2 lit. i, statutu T. S. L.);

2) przestrzega starannie, aby odpowiednio dobrani i ukwalifikowani prelegenci w odczytach swoich nie zbaczali na tematy, nie pozostające z pracą oświatową w ścisłym związku, w szczególności ażeby unikali omawiania spraw politycznych i narodowych ze stanowiska partyjnego;

3) układał ogólny program odczytów odpowiednio do poziomu oświaty i szczególnych warunków w danej miejscowości;

4) rozdziela pomiędzy swoich członków, członków zarządu oraz uproszonych prelegentów (z wykluczeniem prelegentów płatnych), tematy szczególnie doniosłe i aktualne i stara się o zjednanie jak największej liczby prelegentów;

5) oznacza terminy odczytów w porozumieniu z innymi Kołami T. S. L. i towarzystwami oświatowymi celem uniknięcia ewentualnych kolizyj 2 odczytów w jednej miejscowości;

6) przeprowadza korespondencję z władzami szkolnymi oraz miejscowymi czynnikami;

7) urządza ludowe obchody i rocznice narodowe ze szczególniejszem uwzględnieniem czytelń Koła;

8) prowadzi i utrzymuje dokładną kronikę wykładów i inne zapiski;

9) zakupuje w porozumieniu z zarządem Koła środki i materiały pomocnicze do odczytów, (podręczniki, latarnie, lampy, statywy do skioptikonu, przeźrocz) i dba o utrzymanie ich w należytym stanie;

10) pośredniczy między prelegentami a składnicą przeźroczy przy Zarządzie Głównym T. S. L. w sprawie odpowiedniego dobrania przeźroczy;

11) załatwia czynności administracyjne i wydaje wszelkie zarządzenia w sprawach będących w związku z odczytami, zamawia podwozy dla prelegentów, zawiadamia czytelnie o terminie odczytów i t. p.

12) przedstawia zarządowi wnioski i sprawozdania z działalności odczytowej Koła;

13) informuje o pracy odczytowej Koła miejscową prasę

ze szczególnem uwzględnieniem organu T. S. L. i to albo bezpośrednio albo też za pośrednictwem komisji prasowej;

14) przy układaniu rocznego preliminarza wydatków określa wysokość wydatków komisji na rok przyszły;

15) układa odpowiedni rozdział w rocznym sprawozdaniu zarządu.

Skład komisji:

Przewodniczący: Wielgus Piotr.

Członkowie: prof. Bielak Antoni, Dr Kumaniecki Kazimierz, Dr Ostrowski Kazimierz, Ks. Piechnik Józef, Dr Spitzer Stanisław, Szybalski Mieczysław, Szymusik Stanisław.

Komisja odbyła kilka posiedzeń, nadto zebrania prelegentów odbywały się w soboty i poniedziałki, t. j. bezpośrednio przed i po niedzielnych odczytach.

Rozpoczynając pracę oświatową w tej dziedzinie, która pozwala bezpośrednio zetknąć się z ludem i żywym słowem na niego oddziaływać, określiła komisja odczytowa przede wszystkim program i plan przyszłej działalności.

Na podstawie wyczerpującego pisemnego elaboratu przewodniczącego, uzupełnionego cennymi wskazówkami p. Ludwika Szafrńskiego, kierownika szkoły w Bronowicach Wielkich, postanowiła komisja rozpocząć pracę odczytową z początkiem jesieni od następujących miejscowości: Bronowice Wielkie i Małe, Rząska, Tonie, a następnie Modlnica, Mogiła, Branice i inne.

Celem stworzenia trwałej podstawy dla działalności odczytowej postanowiła nadto komisja w porozumieniu z komisją czytelnianą przystąpić jak najrychlej do założenia czytelni ludowych T. S. L. po wsiach.

Dalszem przygotowaniem było zakupienie latarni projekcyjnej (skioptikonu) z lampą żarową i statywem.

Początkowo zamierzała komisja wejść w porozumienie ze Związkiem Kółek rolniczych i w tym celu wysłała na posiedzenie tego Towarzystwa swoich delegatów. Okazało się jednak, że Kółka rolnicze nie usiłują prowadzić pracy odczytowej o charakterze ogólniejszym, poprzestając na odczytach z dziedziny wyłącznie gospodarczej i rolniczej. Wobec tego komisja postanowiła prowadzić pracę odczytową samodzielnie, niezależnie od Tow. Kółek rolniczych.

W ciągu października przystąpiła komisja do ustalenia ściślejszego programu odczytów i podziału pracy między członków. Starania, poczynione celem pozyskania współudziału wybitniejszych prelegentów z poza grona członków komisji i zarządu, na razie zawiodły. Niezrażeni niepowodzeniem w tym kierunku, postanowiliśmy na razie poprzestać na własnych siłach. Jako prelegenci

zgłosili się członkowie komisji: prof. Bielak Antoni, Dr Ostrowski Kazimierz, Ks. Piechnik Józef, Piechnik Edmund i przewodniczący. Z poza komisji zobowiązali się do wygłoszenia odczytów: p. Dr Lucyan Rydel i akad. p. Rączy.

Pierwszy odczyt odbył się w Bronowicach Wielkich przy sposobności otwarcia czytelnii. Wygłosił go przewodniczący, sędzia powiat., Piotr Wielgus na temat „O księgach gruntowych“. Nie rozporządzając znaczniejszą liczbą prelegentów, nie mogliśmy z natury rzeczy układać całych seryi odczytów z zakresu pewnej dziedziny wiedzy. Poprzestaliśmy przeto na razie na omawianiu spraw dla naszego ludu najdonioślejszych (np. Księgi gruntowe, piniactwo, testamenty, zgubne skutki alkoholu i t. p.).

Bliską już rocznicę grunwaldzkiego zwycięstwa staraliśmy się odpowiednio uczcić i przygotować lud do jej święcenia; do tego służyły odczyty: „O królowej Jadwidze“ (Dr. Rydel, Dr. Ostrowski) i „O grunwaldzkim pogromie Krzyżaków“ (p. Rączy).

Na życzenie naszych słuchaczy przygotował odczyt z obrazami świetlnymi „O obrzędach kościelnych i zwyczajach ludowych w czasie Świąt Bożego Narodzenia“ ks. Józef Piechnik.

Szczególniejszą uwagę zwracała komisja na staranny dobór przeźroczy do wykładów z obrazami świetlnymi, wychodząc z założenia, że obraz nie tylko powinien ilustrować wykład, ale sam przez się kształcić i przyczyniać się do wyrobienia poczucia artystycznego. Z ramienia komisji zajmował się dobieraniem przeźroczy podpisany, który niejednokrotnie korzystał z uprzejmych i cennych wskazówek kierowników składnicy przeźroczy przy Zarządzie Głównym: pp. Maryi Bogusławskiej i Dra Maryana Stępowskiego.

Nie przeceniając naszej działalności, stwierdzić musimy, że zaraz po pierwszym wykładzie liczba słuchaczy bezustannie wzrastała tak, że dalsze odczyty odbywały się już w salach tłumnie zapelnionych. Jest to dla nas najwyższą nagrodą, a zarazem pobudką do dalszej pracy w służbie T. S. L. — dla dobra narodu.

ODCZYTY W POWIECIE KRAKOWSKIM.

A. Bronowice wielkie.

1) 25 października. Uroczyste otwarcie czytelnii I. Koła T. S. L. Słowo wstępne ks. prof. Józef Piechnik; odczyt „O księgach gruntowych“, przewodniczący komisji, Piotr Wielgus.

2) 20 grudnia. Prof. Antoni Bielak „O zgubnych skutkach alkoholu“ (przy skioptikonie Dr. Kazimierz Ostrowski i Leon Szkocki).

3) 1 stycznia 1910. Ks. Józef Piechnik „Obrzędy kościelne i zwyczaje ludowe w czasie Świąt Bożego Narodzenia“ (przy skioptikonie Dr. Kazimierz Ostrowski).

- 4) 23 stycznia. Sędzia pow. Wielgus „O testamentach“.
- 5) 30 stycznia. p. Rączy „O grunwaldzkim pogromie Krzyżaków“ (z obrazami świetlnymi).

B. Bronowice małe.

1) 23 stycznia 1910. Ks. J. Piechnik „Obrzędy kościelne i zwyczaje ludowe w czasie Świąt Bożego Narodzenia“, wykład z obrazami świetlnymi (przy skioptikonie Dr. K. Ostrowski).

2) 6 lutego. Sędzia pow. Edmund Piechnik „O procesach i pieniactwie“.

Modlnica.

1) 30 stycznia 1910. Ks. J. Piechnik, odczyt z obrazami świetlnymi (jak Bronowice wielkie pod 3); (przy skioptikonie Dr. K. Ostrowski).

2) 3 lutego. Sędzia pow., Edmund Piechnik „O procesach i pieniactwie“.

Rząska.

1) 1 listopada 1909. Uroczyste otwarcie czytelní I. Koła T. S. L. Słowo wstępne ks. Józef Piechnik; pierwszy odczyt sędzia pow., Edmund Piechnik (patrz Modlnica pod 2).

2) 23 stycznia 1910. Prof. A. Bielak „O historii polskiej“, wykład I. z obrazami świetlnymi.

3) 30 stycznia 1910. Tenże „O historii polskiej“ wykład II. z obrazami świetlnymi.

Tonie.

1) 12 grudnia 1909. Uroczyste otwarcie czytelní. Słowo wstępne ks. prof. J. Piechnik; pierwszy wykład „O księgach grunto- wych“, Dr. Kazimierz Ostrowski.

2) 9 stycznia 1910. Leon Szkocki „O potrzebie i rodzajach asekuracji“.

3) 6 lutego, Dr. Lucyan Rydel „O królowej Jadwidze“, odczyt z obrazami świetlnymi (przy skioptikonie Dr. K. Ostrowski).

ODCZYTY W KRAKOWIE.

O znaczeniu konstytucyi 3 maja ogłoszone zostały w dniu 3 maja 1909.

1) w Bursie im. Andrzeja hr. Potockiego — prof. A. Bielak;

2) w Zakładzie ks. Siemaszki — akad. p. Spis;

3) w Szkole uzupełniającej przemysłowej na Kleparzu.

Dr. Kazimierz Ostrowski.

IV.

SPRAWOZDANIE KOMISYI PRASOWEJ.

Zakres działania:

1) Komisya redaguje i zamieszcza w miejscowych pismach codziennych i tygodnikach oraz w „Przewodniku oświatowym”, organie T. S. L., notatki i obszerniejsze artykuły o działalności Koła;

2) redaguje i zamieszcza w prasie artykuły treści agitacyjnej celem jednania członków, względnie pozyskania poparcia społeczeństwa dla działalności Koła;

3) utrzymuje księgę, w której w porządku chronologicznym gromadzi artykuły dziennikarskie, odnoszące się do działalności Koła, zbierając w ten sposób materiał do historii Koła;

4) redaguje odezwy celem jednania członków;

5) redaguje sprawozdanie roczne Koła;

6) przeprowadza korekty drukarskie i załatwia wszelkie sprawy z drukarniami, zakładami reprodukcyjnymi i t. p.

7) przedstawia zarządowi do załatwienia wnioski, a przy układaniu preliminarza wydatków oznacza wysokość wydatków komisji.

Referenci: Dr. Kazimierz Ostrowski i Leon Szkocki.

Komisyja rozwinęła w roku sprawozdawczym żywą działalność: informowała społeczeństwo za pośrednictwem artykułów dziennikarskich o działalności Koła, a zarazem starała się o jednanie członków i w tym celu oprócz artykułów dziennikarskich wydała dwie odpowiednie odezwy. Zarazem starała się komisya o zapewnienie przedsiębiorstwom Koła należytej reklamy.

Podział pracy był następujący:

P. Leon Szkocki redagował komunikaty dziennikarskie treści administracyjnej.

Natomiast podpisany objął redakcyę artykułów dziennikarskich, odnoszących się do działalności komisji, artykułów agitacyjnych, odezw zarządu Koła, artykułów do „Przewodnika oświatowego”, komunikatów reklamowych oraz redakcyę sprawozdania rocznego.

Opracowaniem wykazu członków dla sprawozdania zajmował się podobnie jak w latach poprzednich zastępca przewodniczącego, p. Lesław Rzewuski.

Dr. Kazimierz Ostrowski.

V.

SPRAWOZDANIE KOMISYI PRZEDSIĘBIORSTW.

Skład komisyi:

Przewodniczący: Dr Kazimierz Ostrowski:

Członkowie: Piechnik Edmund, Skrochowski Kazimierz, Dr. Spitzer Stanisław, Wielgus Piotr.

Zadaniem komisyi jest jednanie nowych członków oraz powiększanie dochodów Koła za pomocą przedsięwzięć (wydawnictw, koncertów, loteryi spożywczych i t. p.)

Akcyja w kierunku jednania członków jest u nas istotnie konieczną, skoro w stutysięcznym mieście, jakim jest Kraków, macierzyste Koło T. S. L. nie zdołało dotąd mimo ośmnastoletniego istnienia zebrać jednego tysiąca członków!

Wspólnie z komisją prasową zredagowała komisya szereg agitacyjnych artykułów i notatek dziennikarskich oraz dwie odezwy, rozrzucone w kilku tysiącach egzemplarzy. Rezultat tej akcyi, którą nadto wspierał w ciągu całego roku przewodniczący zarządu, uważać możemy za pomyślny. Liczba członków wzrosła, a w tem ilość członków wspierających pomnożyła się kilkakrotnie (w r. 1968 członków wspierających 12 — obecnie około 140). Nowe zgłoszenia napływają bezustannie.

Pierwszem znaczniejszem przedsięwzięciem Koła była wybieczka Wisłą statkiem parowym i galarami do Bielń, urządzona wspólnie z Kołem akademickim w czasie Zielonych Świąt. Stroną administracyjną kierował inż. Karol Rykała.

Koło nasze nie podejmowało dotąd wydawnictw obliczonych na znaczniejsze zyski, a to ze względu na wydawniczą ruchliwość komisyi przedsięwzięć Zarządu Głównego.

Wydawnictwa Zarządu Głównego mają zresztą zapewniony zbyt we wszystkich Kołach, natomiast nasze ograniczony do szczupłego grona członków. Z tego powodu wydała komisya w roku sprawozdawczym jedynie niewielki nakład 6000 egzemplarzy pocztówek artystycznych, ozdobionych godłem Koła.

Rysunek godła wykonała bezinteresownie p. A. Gramatyka-Ostrowska. Mimo niskiej ceny (1 sztuka 2 hal., 100 2 kor.) pocztówka nasza przedstawia się pod względem pomysłu i reprodukcji artystycznie bez zarzutu i zasługuje na liczne rozpowszechnienie.

Poważnem źródłem dochodów była zawsze obnośna skarbonka kursora, dlatego też notujemy z zadowoleniem fakt, że dzięki osobistym staraniom przewodniczącego zarządu uzyskało Koło nasze pozwolenie na zbieranie składek groszowych na dworcu Krakowskim oraz w obrębie m. Podgórze. Zbieranie składek rozpoczęło się tu z dniem 1 marca i wykazuje kwotę 10—15 koron dziennie.

Zestawienie składek zebranych przez kursora do skarbonki obnośnej:

Rok	Koron	Rok	Koron
1900	5.189.64	1905	4.700.32
1901	3.999.13	1906	8.317.43
1902	3.623.69	1907	8.715.55
1903	2.529.49	1908	8.578.94
1904	3.040.03	1909	8.127.01
Razem Koron		57.821.23	

W porównaniu z rokiem 1908 ogólna suma zebranych składek groszowych zmniejszyła się o 451 K 93. Fakt ten usprawiedliwia kilkomiesięczna ciężka choroba kursora, p. Rybki, spowodowana nieszczęśliwym wypadkiem. Zastępcy kursora, nie posiadający dostatecznej rutyny, nie zdołali ani w części uzupełnić braków, jakie stąd wynikły.

Przedsiębiorstwem w całym tego słowa znaczeniu szczęśliwem była loterya spożywcza, urządzona na dochód naszego Koła w dzień 20 marca. Wobec tego wspominamy o niej w sprawozdaniu, chociaż właściwie ze względu na termin należy do sprawozdania za rok przysły. Urządzeniem loteryi zajmował się zarząd Koła z przewodniczącym na czele, Komisya przedsiębiorstw i komitet pań pod przewodnictwem p. prezydentowej Juliuszowej Leowej. Z ramienia komisyi naczelny kierunek, zwłaszcza w samym dniu loteryi objął p. Edmund Piechnik.

Wyjątkowe wprost powodzenie tego przedsiębiorstwa przypisać należy w znacznym stopniu zabiegom komitetu pań, które z niestrudzoną energią zdołały zebrać znaczną ilość cennych fantów. Nie mogąc dla braku miejsca zamieszczać całej listy komitetu, składamy wszystkim paniom gospodyniom naszej loteryi gorące podziękowanie na ręce p. prezydentowej Jul. Leowej.

Najbliższem przedsiębiorstwem będzie koncert symfoniczny Towarzystwa Muzycznego, który odbędzie się dnia 18-go kwietnia pod kierunkiem dyr. Feliksa Nowowiejskiego. Wydziałowi Towarzystwa Muzycznego, który na wniosek przedstawiony przez przewodniczącego komisyi, a poparty przez prezesa dra E. Krzyskiego, jednomyślnie przeznaczył cały dochód z koncertu na

cele naszego Koła, składamy na tem miejscu gorące podziękowanie.

Nowym środkiem zbierania funduszków na cele Koła mają być bloczki T. S. L. na rachunki restauracyjne, kawiarniane i t. p. Rachunki takie oznaczone są godłem względnie mareczką Koła na 2 hal., które płatniczy dopisuje do ogólnego rachunku. Bloczki te postanowiliśmy wprowadzić na wzór podobnych niemieckich i czeskich, powszechnie używanych zwłaszcza w miejscowościach kresowych, dzięki czemu nawet przejezdni i obcy mimo woli opłacają podatek na cele „Schulvereinu“ i „Maticy skolskiej“.

Dochód z bloczków mógłby być znacznym, toteż mamy nadzieję, że ofiarne zawsze na cele narodowe nasze kupiectwo oraz przemysłowcy zezwolą na wprowadzenie bloczków w roku grunwaldzkim w swoich przedsiębiorstwach.

Na tem miejscu składamy gorące podziękowanie p. Ludwikowi Halskiemu, właścicielowi handlu wyrobów żelaznych w Sukiennicach oraz p. Wójcickiej, właścicielce restauracji w hotelu Pollera, którzy pierwsi wprowadzili u siebie bloczki T. S. L.

Odwołujemy się również do członków Koła i ogółu mieszkalców Krakowa z gorącą prośbą, ażeby we wszystkich znaczniejszych restauracjach, kawiarniach i cukierniach żądali rachunków z marką T. S. L. na cele I. Koła.

Mówiąc o przedsiębiorstwach, nie możemy pominąć milczeniem niestrudzonej działalności, jaką od szeregu lat rozwija p. Lesław Rzewuski. Dzięki jego nieustannym zabiegom rozdzieloną została znaczna ilość skarbonek stałych po sklepach i instytucjach. Nadto zdołał p. L. Rzewuski uzyskać od kilku znaczniejszych firm pozwolenie na umieszczenie skarbonek celem zbierania na rzecz Koła t. zw. kuponów rabatowych. Wszystkie znaczniejsze firmy wypłacają — jak wiadomo — od pewnej oznaczonej ilości takich kuponów procent w towarze lub w gotówce. Większość odbiorców pozostawia jednak kupony przy kasie, rezygnując z procentu, który jest zbyt drobną korzyścią wobec uciążliwego zbierania i przechowywania kuponów. Gdyby jednak wszystkie te kupony znalazły się w ręku jednego posiadacza, to przy znacznym nieraz obrocie dziennym mogłyby przynieść poważne zyski, nie krzywdząc zresztą właściciela firmy, który do wypłaty takiego procentu każdemu okazicielowi kwitów z góry się zobowiązał. Do zbierania tych kuponów na cele naszego Koła służyć mają skarbonki, umieszczone przez p. L. Rzewuskiego w kilku firmach krakowskich. Niestety, skarbonki te są dotąd nieliczne, gdyż niektórzy pp. kupcy nie pozwalają na ich umieszczenie, tłumacząc się obawą... bojkotu ze strony odbiorców, a ponieważ i kupujący lekceważą kupony i pozostawiają je przeważnie przy kasach, przeto dochód z tych skarbonek, który mógłby być bardzo znacznym, wynosi w roku sprawozdawczym zaledwie 128 kor. 76 hal.

Więcej zrozumienia i zmysłu praktycznego uczmy się od Niemców i Czechów, a wtedy nawet bez ofiar ze strony jednostek znajdą się środki na cele T. S. L.

Procent od kuponów wypłacają dotąd na rzecz naszego Koła następujące firmy: K. Wołkowski, Linia A-B; Reim i Ska, Linia A-B; J. F. Fischer, Linia A-B; A. Froncz, Floryańska 17; Marcelli Dutkiewicz Linia A-B; C. Śmiechowski Mikołajska 4; Sykułowski Szewska 21.

Dr. Kazimierz Ostrowski.

PRZYCHODY I ROZCHODY

PRZYCHÓD.

	K	h	K	h
1. Pozostałość z roku 1908				4255·17
2. Wkłádki członków:				
a) zwyczajnych	1412·	—		
b) dożywotnich i wspierających	612·	—	2024·	—
3. Subwencye:				
a) Rady miasta Krakowa	1000·	—		
b) Ministerstwa wojny	100·	—		
c) Kasyna wojskowego w Krakowie	100·	—	1200·	—
4. Dary				231·17
5. Skarbonka obnośna				8127·01
6. Skarbonki stałe:				
a) po biurach i handlach	407·49			
b) w kancelaryach szkół miejskich	93·43			
c) z opłat za używanie wyrazów niemieckich	15·90			
d) „ za użycie telefonu	10·14		526·	96
7. Kupony rabatowe				128·76
8. Przedsiębiorstwa				539·40
9. Sprzedaż wydawnictw T. S. L.				64·49
10. „ bloków kupieckich				15·22
11. Odsetki z lokacyi gotówki				182·26
				17294 44
12. Niedobór				1775·50

BILANS KOŁA Z DNIEM

STAN CZYNNY.

1. Kasa		11·25
2. Zapas wydawnictw T. S. L.		193·67
3. „ bloków kupieckich		95—
4. Dłużnicy: a) Krakowski Związek okręgowy T. S. L.	371·77	
b) Różni	220—	591·77
5. Niedobór		1775·50
		2667·19

ZARZĄD KOŁA:

Rachmistrz:
Leon Szkocki w. r.

Przewodniczący:
Witold Ostrowski w. r.

Skarbnik:
Apolinary Rozwadowski w. r.

KOŁA ZA ROK 1909.

ROZCHÓD.

	K	h	K	h
1. Szkoła alfabetów: a) wynagrodzenie nauczycieli	2076	50		
b) wydatki szkolne i administracyjne	423	80		
c) nagrody dla uczniów	129	39	2629	69
2. Szkoły kresowe: a) we Witkowicach na Morawach	390	31		
b) w Maryańskich Górach na Morawach	3615	51		
c) w Radwanicach na Śląsku	2257	40	6263	22
3. Ochronki kresowe: a) we Witkowicach	1972	33		
b) w Maryańskich Górach	2185	—	4157	33
4. Koszta założenia i utrzymania czytelni i wypoż. książek:				
a) Zakupno książek w centralnej składnicy T. S. L.	1300	92		
b) „ „ inwentarza i wydatki administracyjne	195	25	1496	17
5. Koszta odczytów popul.: a) zakupno latarni projekc.	217	—		
b) podwojdy i różne wydatki	29	04	246	04
6. Akcja na Spizu: a) utrzym. wychowanka w Krakowie	222	—		
b) książki wysłane za pośred. „Koła Spizowego”	121	68	343	68
7. Akcja w Bośni: książki wysłane do 4 gmin polskich				351
8. Stypendjum bialskie za rok 1909/1910				100
9. Zasiłki: a) na Dom Polski w Morawskiej Ostrawie	300	—		
b) Kołu Akademickiemu T. S. L. w Krakowie	100	—		
c) Kołu T. S. L. w Bełzie	20	—	420	—
10. Podatek dla Zarządu Gł. T. S. L. za r. 1908				282
11. Koszta skarbonki obnośnej				1119
12. Koszta Zarządu: a) koszt ściągania wkładek członków	210	05		
b) konserwacja skarbonek stałych	34	60		
c) lokal, obsługa, opał i światło.	430	—		
d) wynagrodzenie za czynności biurowe	195	—		
e) wydatki biurowe, portorya itp.	254	57		
f) druki	188	05		
g) delegacye na Walny Zjazd T. S. L.	188	—	1500	37
13. Odpisy				160

31 GRUDNIA 1909 ROKU.

STAN BIERNY.

1. Wierzyciele: a) Zarząd Główny T. S. L.	1216·76	
b) Związek okręgowy T. S. L. we Lwowie	110·—	1326·76
2. Długi: a) za adaptację bud. szkoły w Maryańskich Górach	300·43	
b) za urządzenie szkolne w Radwanicach	800·—	
c) za czynsz z lokalu szkolnego w Radwanicach . .	240·—	1340·43
		2667·19

KOMISYA REWIZYJNA:

Bolesław Bauman w. r.

Klaudysz Dębicki w. r.

Michał Konopiński w. r.

Karol Rolle w. r.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA KASOWEGO.

Dary i naddatki przy wkładkach.

	Kor.	Z przeniesienia Kor.	
Piątkowski Leon	4—	Skwarczyński Józef	2—
Szyjewski Andrzej	4—	Świtkowski Mieczysław	2—
Skalka Józef	3—	Werner Gustaw	2—
Bernadzikiewicz Józef	2—	Dr Wróbel Ignacy	2—
Biskupski Bolesław	2—	Bielak Antoni	1—
Böhm Seweryn	2—	Górecki Konrad	1—
Drozdowski Stan.	2—	Jankowski Wład.	1—
Drukarnia Uniwers.	2—	Kornblum Bernard	1—
Frass Antoni	2—	Kotowicz Teodor	1—
Grabiecki Leopold	2—	Dr Prażmowski A.	1—
Kaczmarek Wład.	2—	Pompa Edward	1—
Kwiatkowski Jan	2—	Tilles Emanuel	1—
Matejko Bronisław	2—	Trąbka Antoni	1—
Oskragiełło Moes Karol	2—	Wojtarowicz Ant.	1—
Dr Pluciński Michał	2—	Byczkowski Stan.	—50
Porębski & Zimler	2—	Urzednicy działu zyc. Tow.	
Sakowski Mieczysław	2—	Wzaj. Ubezp.	33·43
Schmidt Anna	2—	Różni	138·24
Do przenies. Kor. 41—		Razem Kor. 231·17	

Ze skarbonek stałych po biurach i handlach.

W	Wydziale III Magistratu (u kom. Woźniaka J.)	Kor.	76-15
„	kancelaryi szpitala św. Łazarza		65-03
„	Kasie telegraficznej gł. Urzędu pocztowego		27-10
„	Nieust. wyst. przem. budowl.		26-72
„	Zakładzie leczniczym dra Ebersa w Krynicy		18-66
„	oddziale VI dyr. kolei państw.		13-12
„	Wydziale obrachunkowym Magistratu		11-98
„	oddziale IV dyr. kolei państw.		9-47
„	sali przyjęć szpitala św. Łazarza		8-64
„	Powiatowej Kasie Oszczędności		8-08
„	dziale życiowym Tow. Ubezpieczeń		7-47
„	handlu p. W. Olszowskiego		7-18
„	kancelaryi zarządcy cmentarza miejskiego		6-90
„	biurze instruktora przemysł. p. Witolda Ostrowskiego		6-82
„	sklepie Spółki spożywczej		6-51
„	handlu p. W. Czarneka		6-34
„	kasie teatru miejskiego		6-25
„	miejskiem biurze budownictwa		5-36
„	komisaryacie obwodu II. (u kom. Wiśniewskiego)		5-02
„	Tow. Kred. rękodzielników i przemysłowców		5—
„	oddziale II. dyr. kolei państw.		4-80
„	handlu tytoniów spec. R. Herliczki		4-62
„	handlu korzennym p. B. Beckera		4-41
„	handlu p. J. F. Fischera, linia A-B.		4-37
„	biurze Sądu powiatowego		4-29
	Do przeniesienia		350-29

	Z przeniesienia . . .	350:29
W Fili Banku krajowego		4—
„ Wydziale III Magistratu		3:43
„ handlu korzennym p. M. Hanusza		3:14
„ kawiarni p. Jana Bisanza		3—
„ sklepie p. M. Łukasika		3—
„ Wydziale III Magistratu (u p. Nowaka)		2:71
„ Zakładzie fotograficznym p. Olmy w Krynicy		2:56
„ handlu skór A. Markiewicza i Sp.		2:20
„ restauracyi p. L. Zaczyńskiego		2:11
„ biurze reklam. gł. Urzędu pocztowego		2:10
„ mleczarni zdrowia		2—
„ bazarze spożywczym p. Nodzeńskiego		2—
„ handlu p. Smolika		2—
„ restauracyi hotelu Pollera		2—
„ Zarządzie ruchu c. k. kolei państwowej		1:92
„ restauracyi p. Kwiecińskiego		1:72
„ filii c. k. Kasy krajowej		1:63
„ magazynie kraw. p. Filipkiewicza		1:62
„ dzienniku podawczym Magistratu		1:61
„ komisaryacie Obwodu I. (u zastępcy kom. Cygnarowicza)		1:46
„ zakładzie fryzjerskim p. Goryczki		1:40
„ handlu korzennym p. Haasa		1:38
„ piwiarni żywieckiej u p. Małogi J.		1:35
„ składzie przyborów toaletowych p. Korzeniowskiego		1:34
„ cukierni Grand Hotelu		1:24
„ komisaryacie obwodu I. (u komisarza Górskiego)		1:22
„ wydz. III. Magistratu (u p. dr. Kleji)		1:06
„ drogueryi p. J. Klemensiewiczowej		1—
„ handlu p. M. Suskiego		1—
„ kawiarni p. M. Niepielskiej		1—
„ bufecie Resursy urzędniczej		1—
„ restauracyi warszawskiej p. W. Hajty		1—
„ dyrekcyi Seminarium im. F. Preisendanza		1—
Razem Kor. 411:49		

W kancelaryach szkół miejskich w Krakowie.

P. dyr. Parczyński Józef . . .	17:05	Z przen. Kor. 74:46	
„ Błotnicka Marya . . .	13:68	P. dyr. Barańska Józefa . . .	3:40
„ Grossowa Julia . . .	12:29	„ Markiewiczówna R. . .	3:24
„ Maciołowski Julian . . .	7:60	„ Wacłęga Henryk . . .	2:60
„ Ślęczkowska Miecz. . .	6:01	„ Spitzer S.	2:50
„ Drozdowski Karol . . .	5:—	„ Krzanowski Walery . . .	2:34
„ Eliaszówna Wanda . . .	4:70	„ Grynfeld Julia	2:00
„ Woźny Tadeusz . . .	4:50	„ Szulc Ignacy	1:44
„ Baudówna M.	3:63	„ Kopaczówna Z.	1:45
Do przen. Kor. 74:46		Razem Kor. 93:43	

Z opłat za używanie wyrazów niemieckich.

P. Maryan Niwicki w gronie kolegów oddziału poczty wozowej	Kor. 14 10
W handlu p. Amalii Hildowej, ul. Karmelicka l. 17	1:80
Razem Kor. 15:90	

Z opłat za użycie telefonu.

	Kor.
W handlu korzennym Leopolda Aksmana	4.18
„ aptece H. Bartmańskiego i Sp.	2.36
„ handlu korzennym W. Olszowskiego	1.60
„ handlu korzennym A. Hawelki	1.—
„ kancelaryi M. Paschalskiego	1.—
Razem Kor.	10.14

Z kuponów rabatowych w handlach.

	Kor.
P. Wołkowskiego K., Linia A-B	44.89
„ Reima i Sp. Linia A-B	29.72
„ Jana Fischera, Linia A-B	20.06
„ A. Froncza, Floryańska 17	9.80
„ Marc. Dutkiewicza, Linia A-B	8.72
„ Sykutowskiego, Szewska 21	6.09
„ C. Śmiechowskiego, ul. Mikołajska 4	5.75
Ze skarbonek kuponowych gotówką	3.73
Razem Kor.	128.76

PROJEKT BUDŻETU KOŁA NA R. 1910.

PRZYCHODY.

ROZCHODY.

	K	h
Wkładki członków zwycz.	1400	—
" " wspier.	1800	—
Dary	100	—
Subwencye	2500	—
Skarbonki obnośne	12000	—
" stałe	800	—
Kupony rabatowe	200	—
Bloki kupieckie rachunkowe	1000	—
Przedsiębiorstwa	5000	—
Nieprzewidziane przychody	2200	—
		27000

Szkoła analfabetów	2500	—
Szkoły kresowe:		
a) we Witkowicach	200	—
b) w Maryańskich górach	5230	—
c) w Radwanicach	4850	—
Ochronki: we Witkowicach	2450	—
w Maryańskich górach	2500	—
Czytelnie i wypożyczalnie	1300	—
Odczyty popularne	1000	—
Stypendyum bialskie	100	—
Akcyja na Spiżu	150	—
" w Bośni	300	—
25% Zarządowi głównemu	500	—
10% Związкови okręgowemu	200	—
Koszta skarbonek obnośnych	1600	—
" administracyi wogóle	2000	—
Pokrycie niedoboru z r. 1909	1775	50
Nieprzewidziane wydatki	394	50
		27000

SPIS CZŁONKÓW.

Członkowie założyciele.

(Z wkładką jednorazową K 200).

Beringer Wandalin	Kolbe Wacław
Chronowski Eustachy	5 Dr Kwaśnicki August
Klemensiewicz Edmund	Dr Łazarski Józef
Skirliński Jan †.	

Członkowie dożywotni.

(Z wkładką jednorazową K 40).

Dr Bandrowski Ernest	Jawornicki Józef
Dr Doboszyński Adam	Łokietek Józef
10 Dr Gniewosz Karol	Peroś Jan
Dr Sokołowski August.	

Członkowie wspierający.

(Z wkładką roczną K 24).

15 Chronowski Eustachy	Siechel Jakób.

(Z wkładką roczną K 12).

Adelman Aleksander	Dr Gryziecki Mikołaj
Anczyc Wacław	Halski Ludwik
Armołowicz Jan	Hendel Zygmunt
20 Batko Stanisław	F-a „Herliczka Rudolf“
Dr Beres Rudolf	50 Jachimowicz Edward
Bielak Antoni	Jankowski Władysław
Bieleński Edward	Jaworski Aleksander
Bilikiewicz Bolesław	Dr Josefert Bruno
25 Biliński Maryan	Dr Jureczyński Hieronim
Bisanz Jan	55 Karłowski Stanisław
Biskupski Bolesław	Kirchmayer Adam
Bochenek Bronisław	Dr Kirchmayer Stefan
Dr Bogdani Roman	Kirschner Józef
30 Böhm Seweryn	Kirschner Łazarz
Broszkiewicz Bolesław	60 Klemensiewicz Edmund
Dr Brudzewski Karol	Kobyłański Ludwik
Bujas Tomasz	Komornicki Kornel
Dr Chlebek Antoni	Konopiński Michał
35 Dr Chrząszczewski Tadeusz	Kostecki Edward
Dąbrowski Maryan	65 Kotiers Wilhelm
Dawidowski Karol	Kotowicz Teodor
Dobrzański Julian	Kranikowski Karol
Dropiowski Mieczysław	Kremer Zygmunt
40 Duteczyński Kazimierz	Kritzler Henryk
Fałat Julian	70 Krzemecki Andrzej
Federowicz Jan Kanty	Krzepowski Wacław
Flisowski Stanisław	Krzyżanowski Jan
Dr Frączkiewicz Jan	Krzyżanowski Maryan
45 Dr Gertler Julian	Dr Lang Maryan

75	Dr Landau Ignacy Loebenstein Maurycy Lombardo Jan Łopuszański Tadeusz Macharski Franciszek	110	Schall Henryk Schiller Leon Dr Schneider Ludwik Siedlecki Tadeusz Siwiński Mieczysław
80	Marczyński Roman Masłowski Teofil Maurizio Gustaw Maurizio Jan Dr Merz Ludwik	115	Skórczewski Adolf Skracha Aleksander Skrachowski Kazimierz Skrzyński Stefan Dr Solański Stanisław
85	Niesiołowski Kazimierz Nitsch Leonard Odrzywolski Sławomir Onyszkiewicz Witold Dr Ostrowski Kazimierz	120	Solecki Leon Dr Spitzer Stanisław Dr Stankiewicz Wiktor Dr Starzewski Tadeusz Strzałka Michał
90	Ostrowski Witold Ottman Włodzimierz Piechnik Edmund Ks. Piechnik Józef Pogorzelski Wiktor	125	Szatkowski Henryk Szczepański Ludwik Szybalski Mieczysław Szymusik Stanisław Szyszkiewicz Andrzej
95	Porebski August Potuczek Wacław Prochowski Józef Ronka Eugeniusz Rożnowski Stanisław	130	Dr Tarłowski Wincenty Tatańczuch Stanisław Dr Teichman Aleksander Uderski Edward Dr Wajda Franciszek
100	Rozwadowski Apolinary Różycki Andrzej Dr Rydel Adam Dr Rydel Lucyan Rykała Karol	135	Wayda Stanisław Dr Wasung Władysław Wielgus Piotr Wierzejski Bolesław Wolny Jan
105	Rzewuski Lesław Sabuda Karol Salawa Józef Satalecki Wincenty Sawiński Wincenty	140	Wóźniakowski Marcyan Wykowski Ludwik Dr Zakrzewski Tadeusz Zawiejski Jan Dr Zuławski Karol

Członkowie zwyczajni.
(Z wkładką roczną 2 K).

145	Abderman Franciszek Dr Ader Leon Dr Akerman Adam Alberti Stanisław Armatowicz Feliks		Bieroński Władysław
150	Dr Armhaus Adolf Bachorz Mieczysław Bandet Joachim Bandrowski Franciszek Bartoszewicz Kazimierz	165	Birtus Stanisław Bizański Władysław Bizub Józef Bober Jakób Dr Bobilewicz Adam
155	Bałuk Leon Bauman Bolesław Baumowa Antonina Dr Bednarski Tadeusz Berger Roman	170	Bocheńska Antonina Bocheński Karol Bodyńska Marya Bodyński Stanisław Bogdas Franciszek
160	Berliński Jerzy Biechońska Helena Bieniasz Władysław Bierońska Janina	175	Bogucki Baltazar Bojarski Piotr Dr Braun Stanisław Bromowicz Wiktor
		180	Broniowski Teofil Bukowski Ignacy Bukowski Jan Bulicz Ignacy

- 185 Burnatowicz Stanisław
Butrymowicz Tadeusz
Byczkowski Stanisław
Dr Caro Leopold
Cesarczyk Ludwik (2)
Charłampowicz Roman
190 Chlebowska Ksawera
Chlipalski Jan
Cholewa Stanisław
Chowaniec Franciszek
Ciechanowska Wiktorya
195 Cieplik Józef
Ciośniński Stanisław
Cygnowicz Zygmunt
Czaczynski Józef
Czerwiński Arpad
200 Dr Czystecki Kazimierz
Dach Paweł Włodzimierz
Dr Dadlez Wilhelm
Danek Franciszek
Dr Danielak Michał
205 Dattelbaum Adolf
Dąbrowski Mieczysław
Dębicki Klaudyusz
Dębski Franciszek
Dekorde Gabryel
210 Dr Dobrowolski Marcei
Dobrzański Rudolf
Dobrzyński Józef
Doerman Antoni
Domański Bogusław
215 Domosławski Mieczysław
Dorawski Józef
Dreziński Jan
Drozdowski Karol
Dworzański Jan
220 Dziedzic Jan
Dziedzicki Kazimierz
Dziewoński Władysław
Ehrenberg Zygmunt
Elterlein Stanisław
225 Ekielski Władysław
Fabijański Stanisław
Faden Leopold
Felko Józef
Filipowski Józef
230 Dr Fischler Adolf
Dr Flis Kazimierz
Foremny Paweł
Frank Wilhelm
Friedberg Juliusz
235 Friedlein Stefan
Frist Henryk
Frommer Leon
Gablenz Wiktor
Geppert Józefa
240 Gettlich Antoni
Gincel Józef
Gliniecki Bolesław
Gładysz Paweł
Ks. Gołba Franciszek
245 Gorecki Konrad
Górski Ludwik
Dr Goyski Marian
Grabiecka Marya
Grabowska Julia (2)
250 Grabowski Julian
Dr Grażyński Edward
Grodyński Tadeusz
Grodzicki Józef
Groele Adam
255 Dr Gross Adolf
Grottger Jarosław
Grünwald Roman
Dr Grzybowski G.
Gunia Ludwik
260 Gutkowski Roman
Habel Józef
Hainbach Emil
Hand Rudolf
Hanke Józef
265 Harajewicz Tadeusz
Haraschin Karol (14)
Heinrich Antoni
Helm Emil
Herzberg Edward
270 Hochstim Leon
Hohenauer Henryk
Horodyński Jan
Hordyński Stanisław
Hrobni Kazimierz
275 Hucinski Karol
Hupka Włodzimierz
Hupman Michał
Jachniewicz Izidor
Jackowski Karol
280 Jakliński Aleksander
Dr Jakubowski Faustyn
Jankowski Władysław
Jarosz Karol
Jarra Wacław
285 Jastrzębski Ferdynand
Jaugustyn Franciszek
Jazwiecki Dominik
Ks. Jeż Mateusz
Dr Judkiewicz Henryk
290 Judkiewicz Jakób
Jurasiński Józef
Jurkiewicz H.
Kaczorowski Adam (1)
Dr Kaden Gustaw
295 Ks. Kajdas Józef
Kalinowski Władysław
Kamsler Herman
Karcz Aleksander
Kempler Jonasz

- 300 Kisiel Daniel
Klemensiewicz Józef
Kłeczek Andrzej
Kłusek Stanisław
Knopp Ernest
305 Koenig Karol
Kohn Ernestyna
Kolendo Władysław
Dr Komorowski Bolesław
Komorowski Kazimierz
310 Dr Kopf Leon
Kopytkiewicz Henryk
Kornblum Bernard
Korolewicz Władysław
Korzeń Paweł
315 Kostecka Jadwiga
Kostka Karol
Kowalski Jan
Kowicki Jan
Koziański Eugeniusz (2)
320 Kozior Franciszek
Ks. Kraupa Rudolf (1)
Krawczyk Józef
Krawczyk Stanisław
Krawetz Helena
325 Krieger Amalia
Dr Kroebl Adam
Dr. Krongold W.
Krókowski Julian
Inż. Wilhelm (1)
330 Ks. Krupiński Jan
Krupiński Karol
Krzemiński Kazimierz
Dr Krzetuski Karol
Krzyżanowski Kazimierz
335 Kubiński Roman
Kudliński Ignacy
Kula Wojciech
Ks. Kulig Zygmunt
Kulikowski Karol
340 Dr Kumaniecki Kazimierz
Dr Kuntze Edward
Kurek Józef
Kuś Józef
Kwiatkowski Stanisław
345 Kwinta Tomasz
Lachmayr Józef
Lachowicz Adam
Lasak Andrzej
Lazar Ludwik (3)
350 Lazarowa Wanda
Lazarówna Jadwiga
Lazarówna Marya
Lekszycki Antoni
Lelek Władysław
355 Leonhard Stanisław
Lepszy Leonard
Dr Lewandowski Karol
Dr Lewicki Wiktor
Linhardt Maryan (7)
360 Linhardtowa Wanda
Lipiński Lucyan
Lyssy Jan
Löbenstein Bertold
Löwbeer Adolf
365 Luks Zygmunt
Lustgarten Wilhelm
Łaba Wiktor
Łapicki Mikołaj
Dr Maciąg Adam
370 Dr Maciężyna Jeleńska
Maixnerowa Stanisława
Majewski Aleks. Maryan
Majewski Tadeusz
Makomacki Romuald (8)
375 Małecki Bolesław
Małecki Ludwik
Małecka Janina
Malinowski Roman
Dr Malkiewicz A.
380 Marszałek Jan
Matejko Bronisław
Maternowski Marcelli
Matyja Franciszek
Mayer Jan
385 Maywalt Zygmunt
Dr Mączka Tomasz
Miarczyński Wiktor
Mieszkowski Witold
Mieszkowski Jan (12)
390 Mikołajski Zygmunt
Mikulski Aleksander
Mikulski Antoni
Mildner Mieczysław
Miszke Marya
395 Dr Molicki Antoni
Morelowski Ludwik
Mościcki Konrad
Moszyński Bronisław
Mroczek Jan (1)
400 Mrozowicki Adam
Mussil Leopold
Müller Józef
Münnich Henryk
Niewiarowski Wł.
405 Dr Nitsch Kazimierz
Niwicki Maryan
Dr Nizioł Józef
Dr Nowak Jan
Nowak Jakób
410 Nowak Kasper
Dr Nowicki Jan
Nowicki Stanisław
Nycz Karol
Nycz Michał
415 Offmański Miecz. (7)

Olechowski Kazimierz	Roja Bolesław
Oleśnicki Bolesław	475, Roliński Edward
Orczykowski Jan (13)	Rolle Karol
Orszulski Teofil	Romanowski Stanisław
420 Oskragiełło Moes Konstanty †	Rosenblatt Emanuel
Ostrowski Jan	Rosenstock Bernard
Padlewska Oktawia	480 Dr Rożecki Józef
Pająk Jan	Dr Rozwadowski Kazimierz †
Palmirski Aleksander	Rupik Tadeusz
425 Dr Palmirski Władysław	Dr Rutkowski Maksymilian
Parczyński Józef (8)	Rybak Stanisław
Parvi Zenon †	485 Rzepiela Marcin
Parylak Piotr	Rzewuska Augusta
Pelczarski Wład.	Salustowicz Kazimierz
430 Dr Petelenz Ignacy	Dr Schaitter Ignacy
Petkun Olgierd	Schneider Jan
Pększyc Franciszek	490 Dr Schoengut Stefan
Dr Piątkowski Maryan	Dr Seinfeld Herman
Pielecki Seweryn	Severin Ludwik (4)
435 Pileska Jadwiga	Sikora Wincenty
Dr Piltz Jan	Silberman Jakób
Pindelska Wanda	495 Skalka Józef
Piotrowski Mieczysław	Skarbiński Eugeniusz
Piotrowski Tadeusz	Skarszewski Zuk T.
440 Planecki Jan	Dr Skobel Stanisław
Dr Pluciński Michał	Skórczewski Stanisław
Dr Podhorodecki H.	500 Skórczewski Władysław
Polewka Józef	Skórczewski Zygmunt
Pollak Karol	Słiwa Dominik
445 Pompa Edward	Słowikowski Eugeniusz
Popek Wincenty	Śmiechowski W.
Popowski Józef	505 Solecki Leon jun.
Popper Rudolf	Solski Michał
Dr Pożniak Stanisław	Spalecki Maciej
450 Pożniak Zdzisław	Spatzier Wojciech
Dr Praszil Julian	Spis Józef
Dr Prażmowski Adam	510 Ks. dr. Spis Stanisław
Preisendanz Franciszek	Srokowski Konstanty
Prokiesz Władysław	Stachiewicz Piotr
455 Quadratstein Józef	Stadtmüller Karol
Raczyński Józef (1)	Dr Staniszewski Wincenty
Radwański Antoni	515 Stano Jan
Radwański Stanisław	Stanecki Stanisław
Radziszewski Konst.	Steinberg Leon
460 Rajman Feliks	Stępień Józef
Ramza Józef	Dr Stępowski Maryan (1)
Rączy Kazimierz	520 Dr Sternschuss Adolf
Rebszowa Agnieszka	Stolecki Kazimierz
Reguła Piotr	Stolfa Władysław
465 Rejdak Piotr	Straus Edward
Reindl Teodor	Strenk Antoni
Reklewski Stanisław	525 Strzałka Michał
Rembertowski Franciszek	Strzelbicki Władysław
Repczyński Maryan	Studziński Władysław
470 Reuss Henryk	Stupnicki Teofil
Ripper Aleksander	Dr Sulimir Roman (3)
Ripper Wilhelm	530 Dr Surzycki Józef
Robak Józef	Święcicki Stanisław

- Świerzyński Stanisław
 Świętek Jan (1)
 Świtkowski Mieczysław
 535 Świtkowski Stanisław †
 Szafrński Ludwik (1)
 Szaleski Jan
 Szantruczek Hieronim
 Szczepański Władysław
 540 Szczuciński Franciszek
 Szkocki Leon (8)
 Szkocka Irena
 Szkodziński Jan
 Szpakowski Jan
 545 Szyjewski Andrzej
 Dr Szykowski Maryan
 Szymkiewicz Stefan
 Szymkiewicz Izabela
 Talarek Wojciech
 550 Tangl Ludwik
 Teleśnicki Władysław
 Tilles Emanuel
 Tomaszewski Stanisław
 Tomkiewicz Woynajko
 555 Dr Tomik Stanisław
 Troczyński Romuald
 Trzęsiński Karol
 Turski Władysław
 Tyran Jan
 560 Dr Ujejski Józef
 Ullreich Gustaw †
 Urbanek Aleksander
 Urbański Hipolit
 Uruski Włodzimierz
 565 Vetulani Franciszek
 Wajda Stanisław
 Walczak Mieczysław
 Walter Bol. jun. (11)
 Walter Bolesław sen.
 570 Walter Henryk
 Walter Maryan
 Ks. dr. Wądołny Czesław
 Wąsowicz Bolesław
 Wątocki Andrzej
 575 Weidmann Marya A.
- Weinberger Józef
 Wewiórski Ludwik
 Wędacz Józef
 Wicherek Roman
 580 Widlanka Stanisława
 Wiesiołowski Roman
 Wiewiorowska Józefa
 Wiewiorowska Teodozya
 Winkler Wilhelm
 585 Wodak Emil
 Wojciechowski Feliks
 Dr Wojciechowski Franciszek
 Wojnarowicz Edward
 Wojtarowicz Antoni
 590 Wojtych Felicjan
 Wojtyga Jan
 Woźniak Józef
 Ks. Woźniczka Ignacy
 Ks. Wrana Edmund
 595 Dr. Wróbel Ignacy
 Wróblewski Ignacy
 Wydźga Tadeusz
 Wyrobek Antoni
 Wyrobek Stanisław
 600 Zagórski Klemens
 Zajączkowski Władysław
 Zaleski August
 Zaleski Stefan
 Zamorski Mateusz (3)
 605 Zapałowicz Władysław
 Dr Zawadzki Marcelli
 Zawiliński Julian
 Zawilińska Rozalia
 Zbijewski Zygmunt
 610 Dr Zgorzalewicz Stanisław
 Zieleniewski Edmund
 Zieliński Jan
 Ziemba Stanisław
 Zimorowski Kazimierz
 615 Zitzman Franciszek
 Żegestowski Zdzisław
 Żuliński Edward
 Żurawski Aleksander
 Żych Marcin
- 620 Aksman Leopold, handel korzenny, ul. Floryańska 31. †
 Armatowicz B., jubiler, Rynek gł. 17.
 Armatys Tadeusz, optyk i mechanik, pl. Maryacki 3.
 „Ars“, salon sprzedaży dzieł sztuki, ul. św. Jana 1.
 Barabasz Wiktor, skład fortepianów, Rynek gł. 39.
 625 Baranowski L. i S-ka, fabryka lakierów, ul. Wolska 22.
 Barberowski J., handel kolonialny, Mały Rynek 3.
 Bartl Stanisław, właściciel piekarni, ul. Sienna 3.
 Becker Bolesław, handel towarów korzennych, Szewska 14.
 Beldowski Wł., mag. farmacyi, ul. Starowiślna 26.
 630 Bernacki Stefan, zakład krawiecki, Sławkowska 24.
 Bernadzikiewicz Józef, malarz pokojowy, Bracka 5.
 Białik Józef, skład wędlin, Floryańska 51.
 Bilewski Władysław, handel galanteryjny, Rynek gł. 4.

- Błażowski Onufry, kierownik fabr. płyt, P. Zwierzyniec.
635 Bober Wojciech, pracownia stolarska, Rajska 10.
Bogdanowicz H., bandażysta, Floryańska 9.
Bojarski Wincenty, szczotkarz, Floryańska 15.
Bojarski Władysław, zegarmistrz, Floryańska 4.
Broż Leopold, gł. skład płócien korcz., Floryańska 26.
640 Burzyński Stanisław, majster stolarski, Długa 7.
Chmurski Anast., inż. chem., właśc. firmy wód mineral., Gertrudy 4.
Chmura Feliks, wł. mleczarni, ul. św. Jana 7.
Clechanowski Wacław, handel win, Floryańska 3.
Czaplicki Karol, jubiler, plac Maryacki 1.
645 Czaplicki Stefan, rytownik, Grodzka 2.
Czapliński E., handel papieru i galant, Szewska 2.
Czarnek Władysław, handel tow. korzennych, Długa 4.
Długoszewski St., majster piekarski, P. Zwierzyniec 6.
Dłużynski Wacław, dentysta, ul. Floryańska 12.
650 Drozdowski Stanisław, stroiciel fortepianów, Floryańska 5–7.
Dudziak Kajetan, magazyn mebli, Floryańska 36.
Dysowski Ksawery, malarz pokojowy, św. Krzyża 10.
Ebert Fryderyk, właściciel księgarni, Floryańska 35.
Eliasz Józef, rękawicznik, pl. Dominikański 1.
655 „Emanuel od św. Józefa“, fabr. medal., ul. św. Krzyża 13.
Filipkiewicz Ludwik i Syn, krawiec, Floryańska 19.
Fischer Jan, handel papieru i galanterii, Rynek gł. 39.
Fischer Wł. i S-ka, handel papieru i galant., Rynek gł. Pałac Spiski
Frass Antoni, handel tow. korzennych, Grodzka 37.
660 Friedlein Józef D. E., księgarnia, Rynek gł. 17.
Fritsch Herman, handel tow. korzennych, Mały Rynek 1.
Froncz Anastazy, magazyn nowości, Floryańska 17.
Gabryelska B., skład fortepianów, Rynek gł. 35.
Głowacki Jan Robert, jubiler, Rynek gł. 20.
665 Godlewski Stanisław, majster kaflarski, ul. św. Tomasza 6.
Godzicki Jan, skład nafty, Sienna 7.
Gorecki Józef, fabryka wyrobów żelaznych.
Górecki Tomasz, handel żelaz galanter., Rynek gł. 9.
Górski Gabryel i S-ka, fabryka farb w Zwierzyncu.
670 Goryczko Alfred, fryzjer, Floryańska 20.
Grabiecki Leopold, skład przyborów krawieckich, Sienna 9 (1).
Grabowski Gabryel, pracownia sukien męskich, Szpitalna 38.
Grabowski Władysław, biuro ogłoszeń, Gołębia 14.
Grodzki Feliks, handel skór, Floryańska 29.
675 Gruszczyński Zdzisł., nauczyciel tańców, Rajska 10.
Grzybowski W., malarz i prac. plakat., Karmelicka 40.
Guzikowski Andrzej, skład mat. bud., Rynek Kleparski 10.
Häussler G., wyrób instrumentów muzycznych, Floryańska 22.
Hendel Zygmunt, architekt, Gertrudy 7.
680 Hofman Ferdynand, jubiler, Sukiennice 17.
Holub Fr., pracownia sukien i konf. damskich, Floryańska 6.
Dr Hrebenda Władysław, dentysta, Szpitalna 22.
Iglicki Stefan, tapicer i wł. skl. mebli, Sławkowska 10.
Jachimowicz Stanisław, malarz dekoracyjny, Grabowskiego 8.
685 Jahoda Robert, introligator galanter., Bracka 13.
Janeczek Wacł. i S-ka, handel papieru i galant., Rynek gł. 8.
Jarosz Antoni, kapelusznik, Sławkowska 23.
Jurra M., fabr. wyrobów plat. i srebr., Berka Joselowicza 12.
Jurkiewicz H., handel kolonialny, Szewska 22.
690 Kaczmarski Władysław, architekt, ul. Basztowa 25.
Kamecki Wawrzyniec, malarz pokojowy, Warszawska 5.

- Karliński Franciszek, tapicer i dekorator, pl. Matejki 5.
Karliński Stan., handel papieru i galant., Sukiennice 28 (1).
Knapiński Ludwik, zakład ortopedyczny, Mikołajska 7.
695 Konarski Franciszek, malarz szyldów, ul. św. Jana 13.
Kondolewicz Wincenty, cukiernia, Sukiennice 5 (1).
Kornecki Bronisław, drukarnia, Rynek gł. 8.
Korta Wal., zarządca S-ki szewskiej, Zwierzyniecka 4.
Korzeniowski L., skład przyb. toaletowych, Floryańska 22.
700 Kosydarski W., pracownia blacharska, Rynek gł. 24.
Kowalczyk Józef, piekarnia, Szewska 26.
Kowalski Ludwik, zegarmistrz, Sukiennice 18.
Koziański Antoni, drukarnia i stereotyp., Karmelicka 2.
Kozłowska Klementyna, wł. kuchni dom., Sławkowska 11.
705 Kozłowski Piotr, budowniczy, Starowiślna 10.
Kółko rolnicze, Bronowice Wielkie.
Kretschmer H., skład przyb. do sztucz. kwiatów, Szewska 23.
Krzyszkowski J., magazyn tow. bławatnych, Floryańska 17 (2).
Krzyżanowski Stanisław, księgarnia, Rynek gł. 36.
710 Krzyżanowski Stanisław, architekt, Pijarska 5.
Kuczmierzczak J., handel korz. i delik., ul. św. Anny 2.
Kuczyński Feliks, blacharz, Szewska 25.
Kulesza J., zakład kamien.-rzeźbiarski, naprzeciw cmentarza.
Kumer Antoni, pracownia blacharska, Karmelicka 24.
715 Kurkiewicz Julian, skład artykuł. religijnych, Mały Rynek 8.
Kurkiewicz Leon, inżynier, Starowiślna 42.
Kusz Ferd., handel korzenny i wina owoc., Długa 33.
Kutrzeba Z., skład papieru i tapet, Wiślna 11.
Kwiatkowski Jan, skład węgla, Zwierzyniecka 19.
720 Lachowski Konstanty, pracownia obuwia, Sławkowska 28.
Larisch Antoni, skład przyborów fotograficznych, Szewska 19.
Launer Wł., handel żelazno-galanteryjny, Floryańska 5.
Lenert Franc., handel korzenny, Sławkowska 6.
Lisowski Kazimierz, sprzedaż soli i słonny, Sienna 7 (1).
725 Lisowski Ludwik, majster murarski, Michałowskiego 4 (1).
Łojek Szczepan, skład mebli, Szpitalna 38.
Machowski L., zakład sprzed. mebli ant., Szewska 5.
Majewski Zygmunt, właściciel cukierni, Karmelicka 7.
Makowski Ludwik, skład wyrobów rymarskich, Floryańska 6.
730 Marcinkiewicz Ignacy, magazyn futer i stroj. nar., Floryańska 6.
Marczyński Roman, wł. fabr. wódek na Półw. Zwierzynieckiem.
Markus Karol, pracownia blacharska, Szpitalna 18.
Massar Józef, konfekcja dziecięca, Floryańska 15.
Mateczny Ant., właściciel zakładu kąpielowego w Podgórzu.
735 Matusiński Jacek, budowniczy, Garncarska 17.
Matuszyński Stanisław, zegarmistrz, Sukiennice 10.
Mąkoszewski Miecz., biuro ogłoszeń, ul. św. Marka 20.
Mensik Alfons, handel żelazno-galant., Floryańska 34.
Miarczyński Ignacy, budowniczy, Garbarska 24.
740 Michalik Jan, cukiernia lwowska, Floryańska 45.
Michalska Karolina, sklep kwiatów, Szewska 20.
Miedniak August, przełożony stow. gosp. szynkarskich.
Mien Klementyna, zakład fotograficzny, Kolejowa 11.
Mikulski Stefan, agenc. pośrednictwa, Jagiellońska 9.
745 Mildner Konstanty, handel korzenny, pl. Matejki 9.
Milerowicz St., mag. farm., skład apteczny, Sienna 12. (1).
Mirkiewicz Ant., bandażyista i rękawicznik, Mostowa 6 (1).
Mrozowski Wł., rest. w hot. Pollera, Szpitalna 30.
Niemyzyk Stanisław, rytownik, Sukiennice 10.

- 750 Niepielski St., organista i naucz. śpiewu, Szpitalna 18. (1).
Niesiołowski Kaz., mag. tow. bławatn., Sukiennice 24.
Nodzeński Michał, bazar spożywczy, Floryańska 40.
Olejak Jakób, majster stolarski, Szlak 8.
Olszowski Wojciech, handel kolonialny, Mikołajska 2.
- 755 Parafiński Piotr, majster rymarski, Długa 7.
Pariżek Fr., dyrektor stow. chrzesc. węgl., Pawia 3.
Pawłowski Rom., skl. maszyn do szycia, Rynek gł. 18.
Peterseim Rudolf, fabryka maszyn rolniczych, Grzegórzki.
Piasecki Adam, cukiernia, Długa 10.
- 760 Piątkowski Leon, cukiernia, Floryańska 24.
Piechowski Andrzej, skład mąki i krup, Szczepańska 2.
Piela Michał, majster stolarski, Kopernika 8.
Pieniążek Wacław, skład szkła i luster, Floryańska 11.
Pogorzelscy bracia, ślusarnia, Blich 14.
- 765 Pollerowa Wanda, właścicielka hotelu, Szpitalna 30.
Porębski A. i Zimler, Rynek gł. 8.
Porębski Stefan, skład przyb. do szycia i zabaw, Rynek gł. 32.
Pruszyński Zenon, litograf, Pijarska 17.
Pstruszyński Antoni, blacharz, Floryańska 16.
- 770 Pstykiwicz Jan, malarz szyldów, Karmelicka 5.
Raczyński August, kantor wymiany, Rynek gł. 36.
Redyk Wiktor, apteka „Pod barankiem“, Mikołajska 2.
Reim Gustaw i Ska, skład farb, Rynek gł. 37. (1).
Rein St., kierownik składu futer, pl. Maryacki 9.
- 775 Repetowski Piotr, introligator, ul. św. Tomasza 32.
Rothe Antoni, wyr. pierników i świec, Sławkowska 20.
Rutkowski Wł., skład mąki i krup, Szczepańska 11.
Rużicka J., skład kapeluszy, św. Marka 21.
Sadowski Antoni, majster krawiecki, św. Jana 16.
- 780 Salb Marcin, litograf, Wolska 2.
Satalecki Zygmunt, zegarmistrz, Floryańska 19. (2).
Sauer Fr., kawiarnia, Szczepańska 1, I piętro.
Sądel Jan, pilnikarz, Grzegórzki, Woźniakowskiego 35.
Schmidt Anna, właśc. piekarni, Floryańska 44.
- 785 Schramm Karol, introligator, ul. św. Anny 11.
Schrottowa Adela, zakład introligatorski, ul. św. Tomasza 28.
Sebald Józef, zakł. fotograficzny, Batorego 12.
Sejmej Wojciech, tanie ubiory męskie, Stolarska 6.
Seip Piotr, bronzownik, Floryańska 18.
- 790 Skwarczyński Józef, majster krawiecki, Mikołajska 11.
Siekacz Antoni, handel korzenny i delikatesów, Floryańska 55.
Śmiałowski Eustachy, inżynier budown., Czysta 14. (1).
Śmiechowski Czesław, skład nafty, Mikołajska 4.
Sokołowski Ant., właśc. skl. płóc. korcz., Floryańska 14.
- 795 Sokołowski Zygmunt, chromofotoskop, Floryańska 4.
Sokół Andrzej, zakład nożowniczy, Grodzka 60.
Spółka spożywcza katolicka, Mały Rynek 4.
Starek Jan, wł. piekarni europ., Stachowskiego 22.
Starski Leon, kaflarz, Półwsie Zwierzyniec 39.
- 800 Stawiński Bazyli, fotograf, Rynek podgórski.
Stolfa Wład., inżynier elektrotechnik, Karmelicka 23.
Sulikowski Aleks. † zakł. zegarmistrzowski, Grodzka 1.
Sulikowski Józef, kuśnierz, Grodzka 59.
Sykutowski Leon, handel tow. korzen., Szewska 21.
- 805 Szczurkowski Cyprian, skład zabawek, Grodzka 2.
Szuch Jan, majster ślusarski, Rynek gł. 12.
Szufa Ludwik, krawiec, Szewska 9.

- Szymakowski Franciszek, majster krawiecki, Aryńska 11.
 Terakowski Fr., introl. galant., Mikołajska 13.
 810 Tomaszewski Wł., handel szkła i lamp, Rynek gł. 16.
 Tomaszewicz L., mechanik i optyk, Floryńska 2.
 Trąbka Antoni, skład futer, Poselska 13.
 Urbański M. M., fabr. wyrobów miodowych, Franciszkańska 1.
 Uznański K., pracownia wyr. ślusarskich, Łobzowska 19. (1).
 815 Wąsaszek Zygmunt, zakład pozłotn., św. Jana 6.
 Warski Józef, zegarmistrz, Wielopole 1.
 Wasilkowska M., przeds., rob. asf., Mikołajska 13.
 Wawrzecki Alfons, tapicer, Wiślna 3.
 Weber Ludwik, wł. magazynu z pościelą, Floryńska 9.
 820 Werner G., zakład wyrobu obuwia, Szewska 17.
 Wiadrowski Leon, pozł. i wyrób ram, Floryńska 7.
 Wierzejski Bolesław, magazyn nowości, Rynek gł. 47.
 Wiśniowski Józef, stolarz, Długa 21.
 Wiśniewski Jakób, skład apteczny, Stradom 7.
 825 Wiszniewski K., apteka „Pod gwiazdą“, Floryńska 15.
 Witkowski Konst., skład przyb. kościelnych, Rynek gł. 46.
 Włoczkowski A., restaur. hot. „Pod różą“, Floryńska 14.
 Wojciechowski Wł., jubiler, Szewska 9.
 Wójcik Karol, introligator, Rynek gł. 34.
 830 Wójcikiewicz St., miodosytia, Krakowska 13.
 Wojnar Kasper, księgarnia i antykwarnia, Szewska 20. (3).
 Woliński Leonard, skład druków „Sarmacya“, Szewska 2.
 Wołkowski Karol, handel kolon. i del., Rynek gł. 41.
 Woźniak Wojciech, restauracya, Floryńska 19.
 835 Wurm Ign. fabr. pasów maszynowych, Kanonicza 18.
 Zacharski Jul. i Ska, fabryka pasty do obuwia, Dietla 48.
 Zadrazil K., wyr. klisz do druku, Półwie Zwierzyniec 40.
 Zajączek F. E. i Lankosz, skład sukna, Rynek gł. 47.
 Zajączkowski K., skład artykułów religijnych, pl. Maryacki 8.
 840 Zatorski Jan, majster kominiarski, Stachowskiego 24.
 Zdanowicz Dzysław, handel galanteryjny, Sławkowska 3.
 Zieleniewski L. fabr. maszyn i odlew., Krowoderska 65.
 Zieliński Bolesław, majster ciesielski, Kopernika 6.
 Zieliński Kazimierz, optyk i mechanik, Rynek gł. 39.
 845 Zimler J. i Ska, linia A-B.
 Zopoth Franciszek, skład apteczny, Sienna 12.
 Związek katolickich krawców, Floryńska 7.
 Żeglikowski Teofil, zakład remiz i doroż., Karmelicka 47.
 Żeleński S. G., zakład witrażów, Swoboda 2.

W czasie druku sprawozdania przystąpili:

Członkowie wspierający.

850 Dr Goyski Maryan (przedt. zw.)	Ripper Hugo
Dr Guńkiewicz Bronisław	Rząca Tadeusz
Huppman Michał	Dr Stolfi Emil
Jawornicki Józef	Urbański Hipolit
Kirchmayer Zygmunt	860 Wentzel Jan
855 Pileski Stanisław	Widlanka Stan. (przedt. zwycz.)
- Żłobicki Władysław.

Członkowie zwyczajni.

Jan Dziedzic
Grzybała Stanisław

895 Maurizio Edward
Olkusznik Józef

ZMARLI.

Ś. p. Aksman Leopold	Ś. p. Przybylski Stanisław
„ Dudacki Stanisław	„ Dr Rozwadowski Kaz. Jordan
„ Hołubowicz Kazimierz	„ Rużiczka J.
„ Jaroszewski Bronisław	„ Skirliński Jan
„ Matuszewski Andrzej	„ Smolik Jan
„ Oskragiełło Moes Konstanty	„ Sulikowski Aleksander
„ Parvi Zenon	„ Świtkowski Stanisław
„ Piotrowska Bronisława	„ Szafrąński Aleksander
„ Popielarz Adam	„ Ulreich Gustaw.

Stratę szczególnie ciężką poniosło nasze Koło przez śmierć b. członka Zarządu śp. Dr. Kazimierza Jordan Rozwadowskiego. Zmarły, który dla idei T. S. L. pracował z zapałem i poświęceniem, odznaczył się nadto na każdym prawie polu pracy narodowej i społecznej; między innymi należał on do założycieli Koła Spizowego i „Straży Polskiej“.

Inni w miarę możliwości radą i czynną pomocą wspierali usiłowania Koła, którego byli gorliwymi członkami.

Cześć ich pamięci!

n) wydawanie i wspieranie czasopism ludowych i wydawnictw popularnych;

o) wydawanie własnego czasopisma, sprawom Towarzystwa i oświaty ludowej poświęconego;

p) zwoływanie kongresów i wieców oświatowych.

§ 10. Członkiem Towarzystwa zostaje bez różnicy płci każdy, kogo na członka przyjmie Zarząd jednego z Kół lub Zarząd Główny. Członkami Towarzystwa mogą być także osoby prawne; wykonywują one prawa i obowiązki członków przez osobę fizyczną, pisemnie do tego upoważnioną.

Członków honorowych Towarzystwa mianuje na wniosek Zarządu Głównego bez dyskusji Walny Zjazd Towarzystwa.

Zarząd Główny, jak również Zarząd Koła może odmówić przyjęcia na członka bez podania powodów. Zarząd Koła musi odnośną uchwałę przedłożyć do zatwierdzenia Zarządowi Głównemu, jeżeli jednocześnie postanawia, aby uchwała ta była i innym Kołom podana do wiadomości.

Nieprzyjęty przez Zarząd Koła może do dni 14 po uwiadomieniu wnieść zażalenie do Zarządu Głównego, który sprawę po wysłuchaniu Koła ostatecznie rozstrzyga.

§ 11. Wkładka członka zwyczajnego wynosi conajmniej dwie korony rocznie; wkładka członka wspierającego wynosi conajmniej dwanaście koron rocznie; wkładki członków dożywotnich czterdzieści koron, dla członków założycieli dwieście koron.

Członkowie honorowi, członkowie założyciele i członkowie dożywotni nie są obowiązani opłacać wkładek rocznych.

Każdy członek ma obowiązek wszelkimi siłami popierać cele Towarzystwa (§ 2).

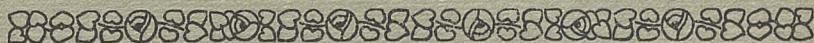
§ 12. Każdy członek ma prawo brać udział w Zgromadzeniach Koła, do którego należy, stawiać na tych Zgromadzeniach wnioski i głosować przy powzięciu wszelkich uchwał jako też przy wyborach.

Każdy członek jest wybieralny na wszystkie urzędy w Tow.

§ 13. Członek może każdego czasu wystąpić z Towarzystwa, jednakże obowiązany jest zawiadomić o tem na piśmie odnośny Zarząd, który go przyjął.

Członek, zalegający z wkładką za rok jeden, może być wykreślony z listy członków Towarzystwa wskutek uchwały Zarządu Koła, do którego należy, jeżeli mimo pisemnego upomnienia nie uiszczy w następnym roku zaległości, lub jeżeli miejsce jego pobytu jest niewiadome.

Zgłoszenie wystąpienia i wykreślenie z listy członków nie uwalnia występującego lub wykreślonego od zapłacenia wkładki za ten rok, w którym zgłosił wystąpienie lub został wykreślony, oraz wszelkich zaległości za lata poprzednie.

ODEZWA.

Z roku na rok, z dnia na dzień otwierają się przed nami nowe zadania, nowe obowiązki.

W dawnych skromnych ramach wystarczały skromne środki: groszowe składki do obnośnej skarbonki i drobna wkładka członków (**16 hal. miesięcznie czyli 2 korony rocznie**).

Dziś to już za mało!

Oprócz dobrej woli **potrzeba nam środków.**

Ażeby je uzyskać drogą nieznaczej ofiary jednostek, zwracamy się przede wszystkim do **członków I. Koła T. S. L.**, by pomni na narodowy obowiązek, zezwolili na zmianę znikomo małej rocznej wkładki na wkładkę po 1 kor. miesięcznie, a tem samem przystąpili do Koła jako członkowie wspierający.

16 halerzy miesięcznie na obronę kresów i cele oświatowe T. S. L. to chyba za mało!!

Jeżeli zaś inne Towarzystwa pobierają od swoich członków wkładki miesięcznie po 1 kor. — to I. Koło T. S. L., powołując się na owoce dotychczasowej działalności, takiej ofiary śmiało zażądać może i ma prawo.

Zaś **ogół mieszkańców** naszego miasta, świętnego pamiątkami narodowej wielkości i chwały, wzywamy: Niechaj każdy wstępuje w szeregi członków T. S. L. i nie odmawia drobnej ofiary do skarbonki, obnoszonej przez starego weterana, zbierającego

„Grosz na Szkołę Ludową“.

Adres Koła I. T. S. L.

Kraków, ulica Floryańska L. 10, I. p.
Godziny dyżurów codziennie od godziny 6—8 wieczór.